

KASTAMONU www.kastamonugencakademi.com

GENÇ AKADEMİ DERGİSİ

YIL:1 SAYI:1

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2022

EDİTÖRDEN

Değerli okurlarımız;

Kadim zamandan beri kurulan hayallerin ve oldukça yoğun bir gayretin ürünü olan “Kastamonu Genç Akademi Dergisi” her şeyden önce bir gençlik dergisi olup KYK yurtlarında barınan ve halen Kastamonu Üniversitesi’nin değişik bölümlerinde okuyan öğrenciler tarafından çıkartılan bir dergidir. Hedefimiz tüm öğrenci kardeşlerimize akademik başarı elde etme ve daha kaliteli bir hayat sürme yolunda rehberlik etmek, paydaş olmaktır. Bir başka ifadeyle kendi alanlarında daha donanımlı, bilgi ve beceri kabiliyetleri en üst seviyede bireyler olarak memleketimizin her köşesinde, bu aziz ve necip millete kaliteli hizmetler üretmelerini sağlamaktır.

Üniversitemizin her bölümünde okuyan öğrencilerle gerçekleştirdiğimiz sohbetler sonucunda elde ettiğimiz izlenimler ışığında çok rahatlıkla söyleyebiliriz ki aslında kendi alanlarında üst düzey kabiliyete sahip öğrencilerin sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Bu doğrultuda bizim, bu dergideki bir diğer hedefimiz ise, yazarlar ve okurlar arasında gerçekleşecek bilgi ve tecrübe paylaşımı yoluyla yeni oluşumlara, yepyeni başarılarla zemin oluşturmaktır.

Dergimiz herhangi bir türdaşının alternatifi ya da rakibi olma iddiasında olmadığı gibi ideolojik siyasi bağlantısı da olmayan bir dergidir. Ana gayemiz yalnızca akademik saikler olacaktır. Kendimize biçtiğimiz rol milletimiz ve insanlık ailesine her açıdan donanımlı ve öz kalitesi yüksek nesillerin daha da artması için çabalamaktır.

Dergimizde yer alan yazılar tamamen yazarlarına ait olup editörler yazarın kendi rızası ve talebi dışında müdahale etmemektedir. Yazıların akademik veya yasal her türlü sorumluluğu yazarların kendilerine ait olacaktır.

Dergimiz amatör ruhla fakat içtenlikle gayret gösterilerek hazırlandı. Bu bilgiyi göz önünde bulundurarak yapılacak –olumlu veya olumsuz- her türlü eleştiri biz gençlerin kendimizi akademik anlamda daha da geliştirmemize vesile olacağından tarafımızdan çok değerli kabul edilmektedir.

Bir konuya daha değinerek sonlandıralım. Biz gençlerin bir araya gelmesi ve bu şekilde kendimizi geliştirmek amacıyla dergimizin kurulmasında ve biz gençlerin yolunun aydınlatılmasında tabir-i caizse bir ışık vazifesi gören, bir beklenti içine girmeden, farklı zorlukları da göze alarak, bilgilerinden bizim bilgi havuzumuza aktarımlar, gözlerimize tohumlar ekip bizi motive ederek, zihinlerimizin beslenmesine katkıda bulunan değerli hocamız, ağabeyimiz ve dostumuz olan Manevi Danışmanımız Sn. Yusuf DALKILIÇ'a teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

<i>EDİTÖRDEN</i>	<i>i</i>
YAZILARIMIZ:	
<i>HİKAYENİ DEĞİŞTİR</i>	<i>1</i>
<i>İDEOLOJİ KAVRAMI</i>	<i>8</i>
<i>SÜVEYDANIN SİYAHIYLA GELDİM</i>	<i>12</i>
<i>AHLAK NE İÇİN GEREKLİ</i>	<i>13</i>
<i>GERÇEK OTORİTE KAVRAMI</i>	<i>20</i>
<i>PROF. DR. İHSAN ÇAPCIOĞLU İLE RÖPORTAJ</i>	<i>24</i>
<i>BİR İHTİYAR</i>	<i>39</i>
<i>İBN TUFEYL'İN RUH ÜLKESİ</i>	<i>40</i>
<i>DİNDARLIK VE AHLAK İLİŞKİSİ: ŞEKİLCİ DİNDARLIKTAN AHLAK MERKEZLİ DİNDARLIĞA</i>	<i>49</i>
<i>SİLİK</i>	<i>53</i>
<i>DURGUN ZAMANLAR</i>	<i>58</i>
<i>ACI BİR TEBESSÜM</i>	<i>59</i>
<i>HOBİ OLARAK BAŞLADI ŞİMDİ TALEPLERE YETİŞEMİYOR</i>	<i>60</i>
HABERLERİMİZ:	
<i>AMATÖRLÜKTEN PROFESYONELLİĞE:</i>	<i>60</i>
<i>AHŞAP YAPIMI</i>	<i>63</i>
<i>TARİHTEKİ İLK TÜRK CUMHURİYET OLAN_BATI TRAKYA CUMHURİYETİNDEN HABERİMİZ VAR MI?</i>	<i>66</i>

Çizim: MERT SÖNMEZ-
GÜZEL SANATLAR
FAKÜLTESİ

HİKÂYENİ DEĞİŞTİR

Yunus Akyıldız

KÜ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Charles Darwin ismini hiç duydunuz mu? Bugünkü kavrayışımızı onun çığır açan araştırmalarına borçluyuz. Türümüzü diğer yaşam formlarından ayıran üç temel özellik vardır: Zekâ seviyemiz, sofistike iletişim yeteneğimiz ve iş birliği kabiliyetimiz.

Bu yazıda sizlere iş birliği kabiliyeti kısmı hakkında farklı bir perspektif sunmak istiyorum.

İşbirliğimize ilişkin evrimsel dönüşümün izini 3,2 milyon yıl öncesine kadar sürebiliyoruz. O dönem şempanze benzeri atalarımızla Homo-Saphien atalarımız arasındaki kilit geçiş türlerinden biri olan Australopithecus Afarensis, nam-ı diğer ‘Lucy’, ani bir iklim değişikliğine maruz kaldı. Doğu Afrika’da yaşayan bu tür doğal ortamı olan yağmur ormanlarından ziyade savana şartlarına uyum sağlamaya mecbur oldu. Savana, her an tırmanıp güvende olacağı ağaç tepelerinin bol bulunduğu bir ortam değildi. Daha açık bir arazide çok sayıda etçil hayvanın avı haline geldi. İşte bu dönemde ellerde, bileklerde, üst kol ve omuzlarda önemli değişimler oldu. Neden? Daha güçlü şekilde ve daha uzağa taşatabilenler hayatta kaldı da o yüzden. Yani tırmanma çekme gibi eylemleri ilgilendiren kas ve

eklemler yerine itme, kaldırma ve fırlatma ile ilgili olanlar gelişti. Hayatta kalanlar daha fazla üredi ve takip eden nesiller kendilerini daha iyi korudular. İlk alet haline getirdiğimiz taşlardan daha ağır olanlarını atabilenle ve daha keskin olanlarını ustalıkla kullanabilenler en avantajlı canlı haline geldiler. Ancak atalarımız için esas dönüm noktası tüm grubun taşları aynı anda aynı hedefe atmaya başlaması ile oldu. Birlikte hareket etmenin etkisini ve gücünü gören grup birlikte kalmaya, kalabalıklaşmaya başladı. O gruplar arasında da iyi geçinip kalabalık kalmayı başarabilenler en başarılı topluluklar oldular. Filmi şimdi birkaç milyon yıl ileri saralım ve 50 bin yıl öncesine gelelim. Yani Neanderthal türünün yok olmaya başladığı dönem. Neanderthaller yok oluyordu çünkü yaşam tarzları gelişmemişti. Yoksa fiziki olarak Homo Sapiens'den daha kuvvetli ve sert doğa koşullarına daha dayanıklıydılar. Üstelik beyinleri de bizimkinden daha büyüktü. Ancak Homo Sapiens arasında iş bölümleri ortaya çıkmış ve 45 bin yıl önceye kadar uzmanlaşma oluşmasına yetecek seviyede grup bilinci, dayanışması ve iş birliği oluşmuştu. Neanderthal birey ise hala A-dan Z'ye her şeyi tek başına halletmeye çalışıyordu. Güçlü iş birliği karşısında yok olup gittiler. Bugün de değişen bir şey yok. Hâlâ aynı sebeplerle başarılı oluyor ve hayatta kalıyoruz. Hangi grup diğerinden daha iyi geçiniyorsa ve daha iyi iş bölümü yapıp uzmanlaşıyorsa üstün hale geliyor. Bunlar olamıyorsa hem bireysel hem de grup olarak kaybediyoruz. O halde soru çok basit öyle değil mi? Nasıl daha iyi şekilde iş birliği yaparız? Nasıl daha iyi geçiniriz? Günümüzde bize avantaj sağlayacak bir yanıt bulabilmek için önce soruyu biraz değiştirerek sormamız gerekli. İşbirliğimizi ne üzerine kurarsak daha kalıcı şekilde başarılı oluruz? Atalarımız iş birliklerini ne üzerine kurdu hep? "Ortak çıkarlar, ortak düşmanlar ve hedefler" Peki bu ortak şeyler nasıl devam ettirildi? Örneğin bir neslin yaşadığı düşmanlık hissi çok sonraki nesillere nasıl aktarıldı?

Hikâyelerle...

Türümüzü en farklı yapan şey aletlerimiz değil iş birliğini üzerine kurguladığımız hikâyelerimiz oldu. Bu hikâyeler yeri geldi tehlikeli hayvanlardan korunmak için kullanıldı, yeri geldi verimli bir besin alanını diğer gruplara kaptırmamak için kullanıldı. Siz bu hikâyeleri yeri geldi tarih kitaplarında 'Kralımız çok yaşa' sloganı şeklinde okudunuz, yeri geldi 'Milliyetçilik, vatanseverlik' olarak duydunuz. Kimimiz bu hikâyeleri gruplar ve sınıflar üstü bir ekonomik doktrin çatısı altında ideoloji üzerinden anlatmak ve anlamak istedi. Kimimiz en güçlü hikâyenin aynı tanrı inancında birleşerek oluşacağını düşündü. Ancak tarih tekrar tekrar gösterdi ki hikâyeler ortak çıkar, düşman ve hedefe dayalıysa bu tür elementler üzerinden kurulan iş birliği sınırsız ve süresiz olamıyor. Grup kalabalıklaştıkça hele on

milyonlarca kişiye ulaşınca bu türden ortak hedefleri uzun süre muhafaza etmek mümkün değil. Kendi hikâyelerine en fanatik olarak bağlı toplumlarda dahi bu ortak şeyler son derece kısıtlı alanlarda son derece kısıtlı süreler için geçerli olabiliyor. Bir savaş durumunda birkaç yıl boyunca geçerli olabiliyor. Örneğin milli maç esnasında 90 dakikalığına geçerli oluyor veya çok spesifik bir dış politika konusunda işliyor. Bu çok az sayıdaki ortak çıkar ve düşman da bütün bir toplumu sürekli olarak aynı hedefe odaklı tutmaya yetmiyor. Bu nedenle bir süre sonra grup içinde birbirimizi kandırmaya başlıyoruz. Özellikle toplum liderleri ve elitleri saltanatlarını sürdürüebilmek adına ortak çıkar, düşman, hedef ve dava için fanatıklığı ödüllendirmeye başlıyorlar. Sadakat liyakatten daha önemli hale gelmeye başlıyor. İş bölümü yine yapılıyor ama uzmanlar yanlış. Böyle gruplarda çıkarlarımızın ve düşmanlarımızın ne ve kim oldukları konusunda oluşturulan hikâyeler mutlaka kontrolden çıkıyor. Yaşanan gerçekler abartılı sübjektif hikâyelere, o hikâyeler de fanatizm doğuran efsanelere dönüşüyor. İmkânları eşit olan iki topluluk arasında hikâyesine efsanesine daha çok inanan grup yüksek fedakârlıklar yaparak kazanabiliyor. Ancak diğer toplumun teknolojisi, ekonomisi, askeri gücü, yaratıcılığı ve diğer toplumlarla olan müttefiklikleri ile çok daha üstünse o zaman öbür toplumda sorgulamadan inanılan hikâyeler, efsaneler ve lider kültü o toplumun sonunu getiriyor. Ancak unutmayın her şeyiyle daha üstün olan, savaşlarını kazanmış, alan hâkimiyetini kurmuş koca koca imparatorluklar, devletler bile silinip gidebiliyor öyle değil mi?

O halde tarihin bu noktasında sormamız gereken soru şu:

Ne tür hikâyeler grupta daha az çürümeye ve objektif değer yargısı kaybına yol açıyor?

Hikâyemizi hangi elementler üzerine kurarsak içinde bulunduğumuz grup, toplum, ülke geleceğe daha güvenle bakar, daha müreffeh olur?

Burada işin sırrı; iş birliğinizi yaratan hikâyede bizzat o grubu oluşturan bireylere verilen paye... Ne demek bu?

Eğer hikâyemiz sırf tarihinizdeki hükümdarları, askeri ve siyasi liderleri yüceltme üzerine kurulu ise veya bir tanrının bir inancın kutsiyeti üzerine inşa edilmiş ise ya da bir ideoloji ve o ideolojiyi yaratan kişinin muhteşemliği etrafında oluşturulmuşsa yahut ırk gibi doğuştan edinilen bazı şeyler üzerinde duruyorsa...

Bu türden hikâyelerde grubu oluşturan bireyler kendi karakterlerini ve kendi özel katkılarını bulamıyorlar. Sanki o toplumun bir arada durması için fertlerin özel bir çaba sarf

etmeleri, iyi eylemlerde bulunmaları, grubun diğer bireyleriyle empati kurmaları, onlara tolerans göstermeleri gerekmiyormuş gibi oluyor. Öyle ya, eğer topluluğu bir arada tutan şey örneğin Müslüman olmaksam nasıl bir Müslüman olduğunuz geri planda kalıyor. Yahut devleti milleti bir arada tutan şey bir kurucu ve kurtarıcının anısıysa o zaman o kişiyi çok sevmek çok iyi anlamak yeterli görülüyor. Eğer özneniz örneğin anayasa gibi yazılı bir metinse o zaman o anayasanın nasıl yorumlanarak uygulandığı, hatta uygulanıp uygulanmadığı önemsiz hale geliyor. Herkes hikâyede öne çıkarılan özneye ve sadece o öznenin bekasına odaklanıyor.

O halde günümüzde bize avantaj sağlayabilecek olan hikâye türü ne? Toplumsal sözleşmemizde eksik olan element ne?

Biziz. Bizzat toplumu oluşturan bireyler.

Kişi başına refah düzeyi yüksek, temel meselelerini çözmüş, sosyal hayatı görece huzurlu ve pek çok alanda güçlü olan gelişmiş batı medeniyetlerine göz attığımızda hikâyelerini her geçen gün daha fazla şekilde toplumu oluşturan bireyler üzerine kurmakta olduklarını, o özgür halkların bizzat kendi temel hak ve hukuklarını kullanarak protestolarla, grevlerle, kitap yazarak, fikirlerini açıklayarak, sivil toplum örgütlenmelerine giderek devamlı yeni hikâyeler yazmakta olduklarını gözlemliyoruz.

Siyahi gibi, kadın gibi, LGBT gibi daha önce hikâyede yer verilmemiş olanların paye almaya başladıklarını görüyoruz.

Peki, bunu nasıl yapıyorlar?

Bunu insan doğasına farklı bir yaklaşım getirerek yapıyorlar. Var olan yaklaşım ne?

Varsayımımız o ki; insan doğası özünde vahşi, bencil ve sadece hukuk ve kolluk kuvvetleri ile zapturapt altına alınabilir. Ve elbette bunda doğruluk payı var zira birçok iş birliği gerçekten de sadece çıkarlar üzerine kurulu. Örneğin iş ve siyaset dünyası böyle. Öküz ölünce ortaklık bitiyor. Ancak toplumsal hayatı ve genel iş birliğinin çerçevesini çizen anayasalarımızı, kanunlarımızı ve düzenlemelerimizi bu varsayım ile yaptığımızda ortaya kazuistik yani esnek olmayan sert, insanına güvenmediği için ideolojik aktarım yapma gereği duyan adeta kutsal görülen dogmatik metinler çıkıyor. Oysa toplumsal hayatımızda uzun vadeli başarıyı, huzuru ve kalıcı gücü yakalamak istiyorsak öncelikle insan doğasına farklı yaklaşmalıyız. İnsana güven duyan, onun özünde iyi olduğuna inanan ve özgür bırakıldığı takdirde kendini ve başkalarını daha mutlu edecek olduğu varsayımı ile yola çıkan bir yaklaşıma ihtiyaç var. İyi de insanların özünde iyi ve hoşgörülü olduklarını, kendiliklerinden

empati yapacaklarını da nereden çıkarıyorsun? Hiç düşündünüz mü, ortada bizi engelleyen hiçbir kanun ve yaptırım olmasaydı 70-80 yıllık ömrümüzün ne kadarını diğer insanları umursamadan ve onlara zarar vererek yaşadık? Kaç gün kaç yıl boyunca başkalarını öldürmek, hakkımız olmayan şeyleri zorla almak ve başkalarını üzme isteğiyle yataktan kalkardık? Ve bunu her gün devamlı yaptığımızda yaşam süresi beklentimiz ne olurdu? Böyle bir vahşilikle, kötülükle ve bencillikle kaç yaşına kadar hayatta kalabilirdik? Sevdiklerimizin akıbeti ne olurdu? Ya da zaten kimse bizi sever miydi? İlk yerleşim medeniyeti olarak bildiğimiz Çatalhöyük kurulduğunda ne bir devlet ne polis ne de kanunlar vardı ve bu insanlar 2 bin yıldan uzun süre birlikte geçinip giderek yaşamlarını sürdürdüler. Bugün sayısız organizasyonda insanlar herhangi bir çıkarları olmadan gönüllü olarak görev alıyorlar. Fedakârlıklar yapmaları gerektiğine inanıyorlar. İnsanlar çeşitli bağışlarda hayır faaliyetlerinde bulunuyorlar. İnsanlık tarihinin ekseriyeti savaş ve çekişme ile çok küçük bir parçası barış, huzur ve iş birliği ile geçmiş gibi düşünüyoruz.

Oysa aslında gerçek bunun tam tersi!

Bugüne kadar yaşamış herkesin ömür süresinin çok küçük bir kısmı başkalarına bilinçli olarak zarar vermektен oluşuyor. Vaktimizin neredeyse yüzde 95'i çıkarlarımız veya kanunlar gerektirmeden insanlara güvenerek, empati kurarak ve sağduyulu hareket ederek geçiyor. Tüm medeni kurumlarımız o geri kalan yüzde 5'lik kısmı sağlama almak üzerine kurulu. Tarih kitapları yaşanan savaşlar ve çekişmelerden oluşuyor. Oysa iki savaş tarihi arasında veya aynı ülke içinde iki kanlı olay arasında bazen on yıllar geçiyor. O yıllarda ne oluyor zannediyorsunuz? Günlük hayat azımsanmayacak ölçüde iş birliği, tolerans ve uyum içinde devam ediyor. Milyonlarca insan, yapsa yanına kar kalacak, kimsenin ruhu duymayacak sayısız kötülüğü yapmadan hayatına devam ediyor. Kimisi inancı gereği, kimisi kişisel ahlakı gereği kimi ise başkalarının huzurunu kaçırmak aklına dahi gelmediği için. Şimdi elbette devlet, düzen, kanun, nizam ve yaptırımlar olacak. Olmalı. Hayatımızı, ticaretimizi ve sağlığımızı diğer insanların insafına, erdemine ve empati kabiliyetine bırakamayız. Burada vurgu yapmaya çalıştığım şey bunların uzun vadede toplumun genelini hayatta tutan, güçlü kılan ve başarılı yapan esas şeyler olmadığı. Öyle ki bunun sağlamsını yapmak da çok basit. Her anayasası, kanunu, düzenlemesi, kutsal kitabı olan grup barış, huzur, refah ve özgürlük dolu bir yaşam sürüyor mu? Hayır. Neden? Çünkü mesele o metinlere o kurumlara sahip olmanız değil. Mesele o metinleri hangi hikâye ve o hikâyedeki hangi elementler üzerinden yorumladığınız ve uyguladığınız. İşte bu noktada insanların özünde kötü ve güvenilmez varlıklar olduğunu temel alan mı yoksa yüksek empati ve tolerans

sahibi varlıklar olduğunu, özlerinde iyi olduklarını bu nedenle de mümkün olduğu kadar özgür bırakılmaları gerektiğini temel alan toplumlar mı daha başarılı oluyor? Şöyle düşünün: Örneğin askerlerinin başka bir ülkeye duyduğu öfkeden dolayı gönüllü yazıldığı bir ordu mu daha güçlü olur yoksa kendine özgürlük ve refah sağlayan ülkeye duyduğu sevgiden ve aidiyet hissinden dolayı bunu yapanların ordusu mu?

Peki, bir toplumun hali hazırda belli elementler üzerine kurulmuş iş birliği hikâyesi nasıl değişecek? Bunun ilk adımı ‘protopik’ bir dünyada yaşadığımızı anlamak ve kabul etmektir.

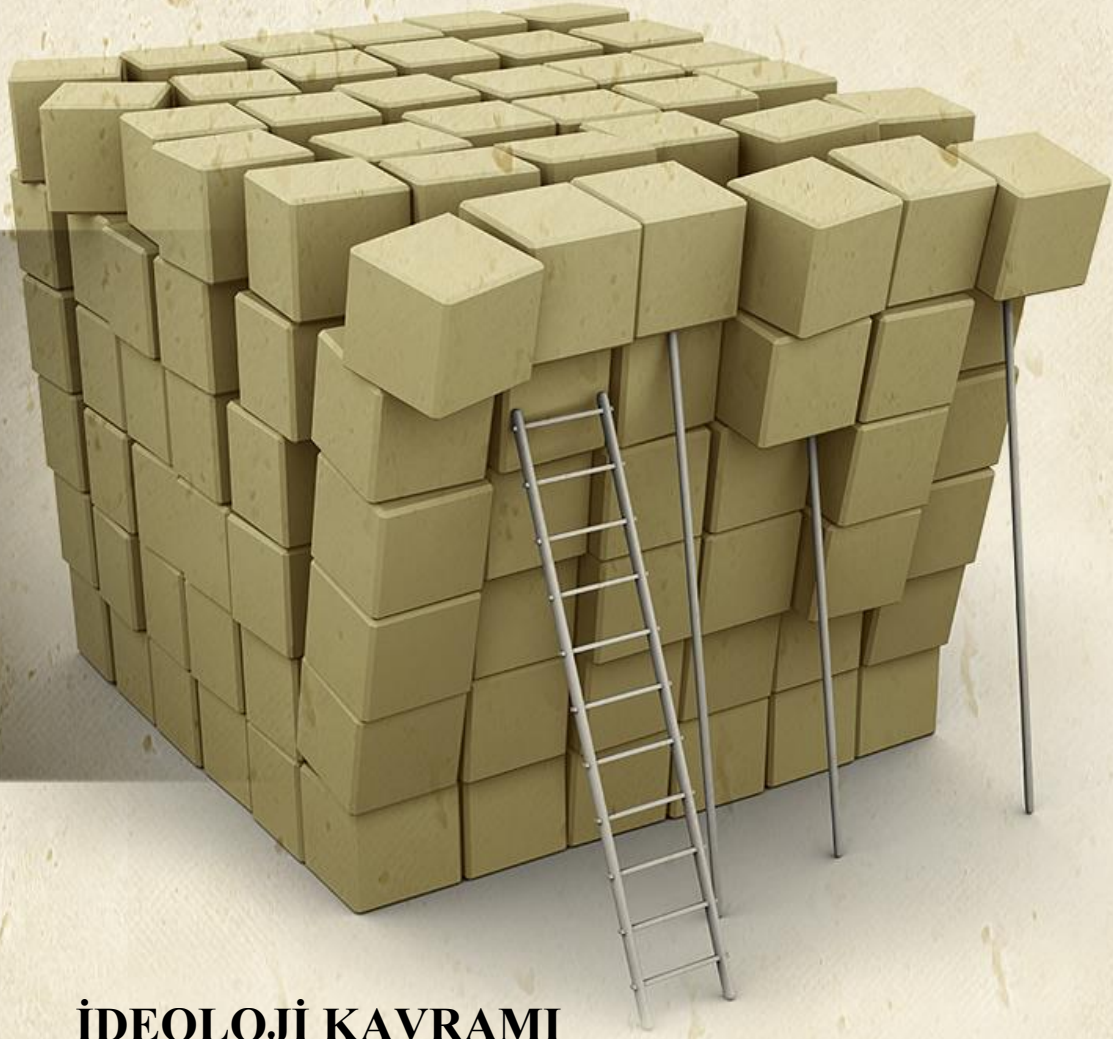
Hemen hemen hepimizin kafasında inancımız, kimliğimiz ve ideolojimiz gereği bir ütopya vardır. Ancak ütopyaların gerçek olabilmesi için çok fazla sayıda şeyin statik yani sabit kalması gerekir. Acının ve kederin olmadığı, sizin grubunuzun ve inancınızın her alanda hâkimiyet kurduğu bir dünya aynı zamanda değişimin mümkün olmadığı bir yer olmak zorundadır. Bu nedenle değişimin şu an için gerekli olduğunu düşünüyorsanız değişimin daima var olması gerektiğini de anlamalısınız. Sadece sizin işinize geldiği zamanlarda değil. Dolayısıyla ütopyanın tasviri ne kadar güzel olursa olsun tüm ütöpik hayalleri, hedefleri ve hikâyeleri reddederek işe başlamak zorundasınız. Arzuladığınız ütopya her ne ise mümkün olmadığı gibi onun iyi de olamayacağını görebilmelisiniz. ‘Protopya’ dünyasında ise değişimler bazen sorunlara yol açar ancak bebek adımlarıyla da olsa gidişat daima iyi ve olumlu yöndedir. Hatalardan ders çıkararak hiç bitmeyen bir öğrenim süreci içinde yarın daima bugünden biraz daha iyi olacaktır. Zihninizdeki ütöpik beklentiyi bu protöpik beklenti ile değiştirdiğiniz zaman artık devrimlerin değil evrimlerin alameti farikasını görmeye başlarsınız. En doğruymuş ve haklıymuş gibi görünen keskin ve sert devrimlerin bile uzun vadede meseleleri daha içinden çıkılmaz hale getirdiğini, er veya geç kendi karşı devrimlerini yarattıklarını anlamaya başlarsınız. ‘İlerleme’ adı altında evrim basamaklarını yakmanın, ‘Büyük ve güçlü ülke hedefi’ adı altında tolerans ve empatiyi toprağa gömmenin ne derece hatalı işler olduğunu kavrayabilirsiniz. Bu olduğunda fark edeceksiniz ki hikâyeler de sabit değil. Hikâyeler yazılmaya devam ediliyor. Sizin nesliniz de yeni bir hikâye yazıyor. Korkusuzca açıklanan her bir görüş, her onurlu duruş veya istifa, empati ve hoşgöründen yana alınan her bir pozisyon, ahlakı ve hukuku üstün tutan her bir eylem, biber gazına aldırmandan yapılan her protesto...

Bebek adımlarıyla da olsa yarını bugünden daha iyi kılabilirsiniz. Hikâyeyi değiştirebilirsiniz. Nesilden nesle aktarılan husumetleri taşımak ve aktarmaya devam etmek zorunda değilsiniz. Ortak çıkarlar ve düşmanlar üretmeye mecbur değilsiniz. Mesela yeni bir toplum sözleşmesi mi yapmak istiyorsunuz? Yeni kanunlara mı ihtiyacınız var? O halde

eksiginiz olan şey yeni bir anayasa değil, İhtiyaç duyduğunuz şey; empati ve tolerans elementleriyle bizzat toplumun kendisini özne kılan farklı bir hikâye.

Hikâyenin kahramanı kendileri olan toplumlar o hikâyeyi daha çok sever ve benimserler. Tıpkı işçisi olarak çalıştığınız şirketin aynı zamanda ufak bir hissedarı olmak gibi. İşte böyle toplumlar daha fazla fedakârlık yapmaya hazır olur ve günümüzde böyle toplumlar üstünlük kazanırlar...

İDEOLOJİ KAVRAMI

Hasan Kıcık

KÜ Siyaset ve Kamu Yönetimi

Genel manada ideoloji; siyasal ya da toplumsal bir öğreti oluşturan bir hükümetin, siyasi partinin, toplumsal sınıfın veyahut da mikro anlamda ele alacak olursak bireyin davranış ve düşüncelerine yön veren politik, bilimsel, felsefi, hukuksal, dinsel, estetik, ahlaki temellere dayanan düşünceler bütünüdür. En basit ve anlaşılır anlamıyla; düzenlenmiş, sistematik fikirler bütünüdür. (tesaderneği, 26 Temmuz 2018)

Birinci Dünya savaşı ile ikinci Dünya savaşı arası dönemde, devletlerin güttükleri ideolojilerin, diplomatik uygulamalara tesirleri

Birinci Dünya savaşı, 28 Temmuz 1914 başlamış ve 11 Kasım 1918 de sona ermiş, Avrupa merkezli küresel boyutta bir savaştır. Tarihte, ikinci dünya savaşına kadar eşi benzeri

görülmemiş derecede yıkım getiren bu savaş, insanlar tarafından ‘büyük savaş’ olarak da adlandırılmıştır. Büyük savaş bittikten sonraki dönemde dünya ikinci bir savaşa gebe kalmış, değişen sınırlar, ülkelerin dış adımları, gergin ve zorlayıcı geçen diplomatik ilişkiler ortamı daha fazla kızıştırarak yeni bir dünya harbine zemin hazırlamıştır. Bağımsızlığını ilan eden ülkeler, yıkılmış imparatorluklar ve bir türlü pay edilememiş doğal zenginlikler, doğal olmayan ülke sınırları ve bir şeylerin yolunda olmadığını farkında olan politikacılar, dış ilişkileri her geçen gün zora sokarak, aslında savaşın pek de bitmediğinin resmini çizmeye başlamıştır. Büyük savaş sonrası kimi ülkeler zorlayıcı diplomasiyle baş etmeye çalışmış, kimi ülkeler ise içe kapanmayı seçerek uluslararası ortamda uzak durmayı tercih etmiştir. Bazı büyük devletler ise diplomasiyi kullanarak güçlenme ve dünyada söz sahibi olan yeni büyük güçler olabilme çabasına girmişlerdir. Devletler dış politikası olan ve olması gereken birer siyasal yapı olarak tasarlanmış ve varlıklarını devam ettirmektedir. (Diplonmasi, 2020)

Bu dönemde de, her dönemde olduğu gibi, devletin belirleyici vasfı, o devletin dış politikadaki yeri ve sahip olması zorunlu olan dış politikası yani diplomatik yaptırım ve uygulamalarıdır. Uluslararası ortam devletlerin politik amaçları ve çıkarlarını gözeterek, var olmaya çalıştıkları bir yerdir. Bu menfaat ve çıkarlar her devlet için değiştiği gibi bir devletin menfaati diğer devlet ya da devletlerin zararına olabilir. Bu gibi durumlarda ise ortaya çıkan problemin diplomatik kanallarla çözüme kavuşmaması, kesin uyarı ve diğer tehditlerin devreye girmesine, müzakereyle sonuçlanmaya durumlar, istek, taviz ve yaptırımlara ve de en sonunda silahlı bir karşılaşmaya varır.

Bu diplomatik adımları, devletlerin geçmişlerinden gelen bazı karakteristik özellikleriyle bağdaştırabiliriz. Devletler sahip oldukları, çok zor ve ancak uzun süreçte ya da köklü bir değişiklikle değişebilen ideolojilere sahiptir. Bu ideolojiler iç siyasette iktidarın kriteri olabilirken, bir ülkenin dış politikada ne adımlar atacağına ya da ne kadar taviz verebileceğinin referans çizgileri haline gelebilirler.

Birinci Dünya savaşından Alman toplumunun ideolojisini ve dönemin Almanya’sının nasıl dış politika adımları attığını incelersek bu durumu daha iyi anlayabiliriz. Büyük harpten yenik ayrılan Almanya, ağır antlaşmalarla iyice diz çöktürülmüş olarak varlığına devam etmek zorunda kalmıştır. Aşağılandığını düşünen Alman halkı doğal olarak intikam ister hale gelmiş ve bunun için bir kıvılcım bekler olmuştur. Adolf Hitler ile beraber beklenen kıvılcım bulunmuş ve Almanlar intikamları için çalışmaya başlamışlardır. Burada Alman toplumunun ideolojik yapısı Adolf Hitler ile netleşirken, kendilerini diğer ırklardan üstün göreni aryan ırkı

oldukları yönünde bir düşünceye kapılmışlardır. Zaten Versailles antlaşmasının ağır ve aşağılayıcı maddelerini unutamamış Almanlar, bunu milliyetçi düşüncelerle birleştiren, Adolf Hitler'in peşinden savaşa gitmişlerdir.

Milliyetçiliği, faşizm boyutunda ve de sosyalizmle birleştirerek bunu Alman halkına uyumlu hale getiren Hitler '**nasyonal sosyalizm**' ideolojisini ortaya çıkarmıştır. Milliyetçi bir ideoloji olarak nasyonal sosyalist iktidar, Alman ırkının eşsiz ve üstün olduğunu düşündüğünden ve aşırı milliyetçi duygularla hareket ettiğinden, eski düşman ülkelerle irtibatlarda aşağılayıcı ve sert tavırlar sergilemiştir. Nasyonal sosyalist ideoloji altında, Almanlar, Polonya gibi bir ülkeyi açıkça işgal etmiş ve bunu yapmaktan hiç çekinmemişlerdir. Bu faşist ve koyu ideoloji bir ülkeyi savaş makinesi haline getirmiş ve Almanları, Avrupa'nın işgaline kadar götürmüştür.

Aynı dönemde İtalya incelendiğinde Faşist ideolojinin tam anlamıyla yaşandığı bir ülke görmekteyiz. 1922 Mussolin'in iktidarı kazanmasıyla faşizm İtalya'nın resmi ideolojisi haline gelmiş ve faşizmin açıkça bir yönetim şekli olarak sadece bu dönemde uygulanmıştır. İtalyan faşizmi iki savaş arası dönemde bir diktatörlük yöntemi olarak tarihe geçmiştir. Çeşitli ekonomik sıkıntılar çeken İtalyan halkı, sağ partiler aracılığıyla faşist yönetim altında toplanmaya başlamıştır. Faşist ideolojinin İtalyan dış politikasına ilk etkisi, Nazi Almanya'sında olduğu gibi intikam ve sembolik olaylar olmuştur. 1. Dünya savaşında vaat edilmesine karşın İtalya'ya verilmeyen Fiume'yi unutmayan İtalya, Yugoslavya'ya politik baskı yapmaya başlamış ve neticesinde Fiume İtalya'ya verilmiştir. Faşist ideolojinin güç göstermekten çekinmeyen ve güçlü olma isteğiyle hareket eden İtalya, Yunanistan'la da dış politikasını belirlerken güç kullanmaktan çekinmemiştir. İtalyan temsilcisi ve üç asistanını Yanya'da öldürülmesinin ardından İtalya ve Yunanistan arasındaki ipler iyice gerilmiş, İtalya 50 milyon liralık tazminat istemiştir. İtalyan baskısına rağmen, suçluların Yunanistan tarafından yakalanmaması üzerine İtalya Korfuz adasını işgal etmiştir. Bu **zorlayıcı diplomasi** sayesinde, hoşnut olunmasa da Milletler Cemiyeti Yunanistan'ı diplomatik düzeyde özür dilemeye ve tazminat ödemeye zorlamış buna karşılık İtalya adadan çekilmiştir. (ekonomi, 2018)

Faşist ideoloji ve diktatörlüğün hüküm sürdüğü İtalya, Uluslararası ortamın bu durumundan rahatsız olduğunun ve yalnız olmanın, zaten gözler üzerindeyken tehlikeli olacağının farkındaydı. Bu sebeple uluslararası ortamda müttefik arayışı girdi. Arnavutluk üzerinde etkisi iyice artan İtalya Zogu'nun iktidarı ele geçirmesine yardımcı olmuş, daha sonrasında da büyük ekonomik yardımlar yapmış ve 1929 buhranından sonra kendisine muhtaç hale

getirmiştir. Dış politikadaki hedefi Arnavutluk'un koruyuculuğunu da üstlenerek Balkanlar bölgesinde ağırlık kazanmak olan İtalya, Yunanistan ve Yugoslavya'yı rahatsız ederek bu ülkelerinde dış politik adımlarını bu gelişmelere göre atmasına sebep olmuştur.

Bu şekilde ülkelerin sahip oldukları ideolojiler, iç siyasetlerinde, iktidar ve halk arasında olduğu kadar, dış ilişkilerde, uluslararası ilişkilerde de önemli rol oynamaktadır. Göreceli olarak ideolojik yapının dış politikada çok da etkili olmadığını düşünen görüşlerle karşılaşmak tabii mümkün. Ancak Almanya ve İtalya örneğinde görüldüğü gibi, en basit anlamda bir ülkenin ideolojisi, o ülkenin ne kadar sert ne kadar taviz verebilir olacağı konusunda fikir vermeye yetmektedir. Sahip olunan ideoloji, o ülkenin dış politikada 'bir ilişkiye başlamadan önce' duruşunu belli bir oranda belli edebilmektedir.

SÜVEYDANIN SİYAHIYLA GELDİM

İrem Özer

KÜ İlahiyat Fakültesi

Özlemin çöktü geceye; anmaya seni kalbimin âhıyla geldim,
İsmi zikre layık değilken, medhe dilimin günâhıyla geldim...

Ey nuru ile zemin ve semavatı münevver kılan!
Ay yüzünü seyre, fersiz gözümün nigâhıyla geldim...

Genişletilmiş sadrına senin âfitâb ü fezâ sığar,
Mücellâ kalbinde yer bulmaya süveydanın siyahıyla geldim...

Şu sabırsız halimde yok bir bedevinin ihtiramı bile,
İncitmemek için seni mümessil-i tarikin ervahıyla geldim...

Alnım değmedi alnınla beraber bir tek secdeye,
Yokluğunda okunan ezanların hayyalelfelah'ıyla geldim...

Bize kalan yazıp çizdikleri birkaç hatırandır sadece,
Yakıp tüm kitapları, Mevlana'nın izâhıyla geldim

Çöllerin sıcaklığı ile şehirlerin uzaklığı aşıldı ama,
Bir kelamını duymaya on dört asrın fersahıyla geldim...

Hayru'n-nâsi karnî summe'ilezine yelunehum,
Ben sana en uzak çağın ikrahıyla geldim...

AHLAK NE İÇİN GEREKLİ

Muhammet Balcı

KÜ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Bugün Türkiye'nin Kastamonu şehrindeyim. Tarihin bu en büyük barış ve refah projesini size buradan farklı bir perspektifle izah edeceğim. Bu yazıda sizlere bir aydınlanma çağı filozofunun hikâyesini anlatacağım. Aranızdaki felsefe meraklıları onun hayli karışık ve yer yer anlaşılması, kavraması güç bir felsefesi olduğunu biliyorlar. Ancak ben onu, sizler için adım adım son derece basit ve anlaşılır şekilde özetleyeceğim. Neticesinde de asırlar boyu imkânsız görülen bir idealin nasıl hayat bulduğunu anlayacaksınız.

İnsan araç mıdır amaç mıdır?

Nefes alıyor olmak ve yiyecek bir şeylerin olması yaşamak mıdır?

Yaşam kutsal mıdır?

İyiye kötüyü ayırt etmek için yüce bir otoritenin yol göstermesine muhtaç mıdır insanoğlu?

İnsani ve devletlerarası ilişkilerde 'tam bağımsızlık' kulağa geldiği kadar iyi bir şey mi?

Hangi filozoftan alacağız bu soruların cevaplarını?

En meşhur sözü "Üzerimdeki yıldızlı gökyüzü ve içimdeki ahlak yasası" olan birinden.

Bildiniz mi?

Evet, Immanuel Kant

Ne duruyoruz öyleyse, hadi başlayalım!

Kant 1724'te ayakkabı ve eğer üreten, maddi sıkıntıları da olan bir ailenin en büyük oğlu olarak bugünün Rusya'sının Kaliningrad şehrinde, o günün Doğu Prusya'sının Königsberg şehrinde dünyaya geldi. Tüm hayatını da aynı şehirde geçirdi. Küçük yaştaki kardeşlerini hastalıklar nedeniyle kaybetti. Protestanlığın aşırı biçimlerine tepki olarak ortaya çıkan ama yine Protestanlığın bir türü olan Pietizm ile yetiştirildi. İlk ve ortaokulu da dini bir okulda okudu. Çocukluk dönemi de bir kır hayatından ibaret olan Kant'ın annesi Anna Kant eğitilmiş bir kadındı ve onu devamlı uzun kır yürüyüşlerine çıkarırdı. Bu yürüyüşlerde ona bitkilerin, hayvanların ve gökyüzünün doğası hakkında bildiklerini anlatırdı. Kant'ın doğa felsefesine ilgisi o yıllarda şekillendi. İleriki yaşlarında annesinden şöyle bahseder:

“Annemi hiç unutmayacağım, çünkü içime iyiliğin ilk tohumlarını o ekti ve büyüttü; yüreğimi doğanın etkilerine açtı, kavrayışımı ayaklandırdı ve genişletti, inandığı öğretilerin hayatımda sürekli ve faydalı bir etkisi oldu.” Kant, sadece 16 yaşındayken Königsberg üniversitesine kabul edildi ve burada fizik, matematik, teoloji, Latince ve felsefe çalıştı. 27 yıl boyunca da aynı üniversitede ve özel evlerde aristokrat ailelerin çocuklarına ders verdi. 1792'de alışılmışın dışındaki görüşleri nedeniyle Kral II.Fredrich Wilhelm onun ders vermesini yasakladı. Üniversiteye ancak 5 yıl sonra Kral öldüğünde dönebildi. Kant hayatı boyunca eserler yayınladı. Hatta ilk eseri ‘Fiziksel kuvvetlerin doğru ölçülmesi’ adlı bir fizik yazısı. Burada evrendeki fiziksel kuvvetlerin bir birliği olduğu bir ahengi olduğuna değiniyor Kant. Ancak yayınladığı en önemli iki eser 1781'de ‘Saf Aklın Eleştirisi’ ve 1788'de ‘Pratik Aklın Eleştirisi’ adlı kitapları oldu. Bu kitaplar modern felsefe tarihinin en önemli kitapları olarak kabul ediliyor. Hatta pek çok modern düşünür işi daha ileri götürüp felsefe tarihini Kant'tan önce ve Kant'tan sonra diye ikiye ayırır. Neden?

-Çünkü Kant; rasyonalizm -yani bilgiye ulaşmak için aklın kullanımı, akılcılık ile Empirizm – yani bilgiye ulaşmak için nesnelere deneyimlenmesi, deneycilik yaklaşımlarını birleştirmeyi sentezlemeyi başardı. Bilimin ilerlemesi için her ikisinin de yani hem aklın hem deneyimin gerekli olduğunu ortaya koydu. Adına da ‘transandantal idealizm’ dedi yani ‘deneyi pratiği aşan idealizm’ anlamında. Akıl yürütme ve deneyin birlikte olması düşüncesi şu an size çok bariz bir şey gibi geliyor biliyorum ama 18.yüzyılda henüz o kadar bariz değildi ve felsefeler bu alanda kutuplaşmıştı. “Bilgi, deneyle başlar ama deneyin sonucu değildir” dedi Kant. Hem

deneycilerin hem de rasyonalistlerin aklın sezgilerini dışlamasına karşı çıktı. Bu şekilde çok önemli bir şeyi daha başardı:

-Mesela tanrı gibi melekler gibi metafizik olguların varlığını sorgulamayı veya bunlara inanmayı aklın doğasının bir gereği olarak korumaya alırken metafiziğe de bir sınır çekip bilimi kiliseye ve her tür fizik üstü düşünceye karşı ayrıca korumaya aldı. Kant bu şekilde modern laiklik kavramının da felsefi temellerinden birini atmış oldu. Kant'ın ahlâk felsefesinin çıkışı olan 'saf ve pratik akıl', tecrübeye bulaşmamış bir akıl. Kant niyeti, pratikten daha yüksekte görüyor. Bu ne demek?

-Yani Kant'a göre iyi niyet, onun sonucu olarak ortaya çıkan deneyim ile ölçülemeyecek bir şey. Kant'ın ifadesiyle "İyi yönde bir irade, pratik sonuçları ne olursa olsun kendi başına iyidir. Kötü irade, kötü niyet sonucunda ortaya iyi bir şey çıksa bile kötüdür." Neyin iyi neyin kötü olduğuna karar vereceğimizde ise bu kararı ancak zamandan ve mekândan bağımsız verdiğimiz ahlaklı olabiliriz. Kant der ki; "Ancak ve sadece, Kant der ki; genel yasa olmasını isteyebileceğin bir ilkeye göre hareket et" Bunu çok basit bir örnekle izah edeyim:

Mesela soru şu olsun:

Bir yeri kılıçla topla tüfekle kan dökerek almak istemek iyi midir kötü müdür?

-Eğer iyiye Türkler İstanbul'u almak isterken de iyidir Yunanlar İzmir'i almak isterken de iyidir. Eğer bulunduğunuz tarafa göre cevabınız değişiyorsa pozisyonunuz en hafif tabiri ile ahlaki değildir. Kant'ın bu yaklaşımı bugün hukuktan insan haklarına, evrensel değer olarak tanımladığımız ne varsa tümünün var olabilmesi için gerekli olan zemini oluşturdu. Ona göre ahlâk yasalarındaki yükümlülük, insanın doğal yapısında veya içinde bulunduğu koşullarda değil, saf aklın kavramlarında aranmalıydı. Ahlâkı, doğal dünyadan ayrı olarak özgür iradeyle ilişkilendiren Kant, insanın diğer canlılardan daha farklı bir akıl öznesi olduğunu, nesnelere bir fiyatı varken, insanın ahlâk sahibi olması nedeniyle bir onuru olduğunu söyledi.

"İnsandaki bu onur, onun akıl yoluyla ahlâk kararları almasını, amaç koymasını gerektirir" dedi. "Bazen bu kararlar o insanın zarar görmesine yol açsa bile bu bedeli "insan olabilmek" için ödemelidir" dedi. İnsan olmanın bedeli ve ölçüsü

evrensel bir ahlaka göre hareket edebilmektir. Sadece istekler ve eğilimlerle hareket edip yaşayanlarsa hayvanlardır. Kant'a göre ahlak yasaları insanın akıl yapısından geldiği için irade kavramı da her şeyin merkezindedir. Kant için her bir insan 'ahlak yasası

koyucusudur' ve insanlar biyolojik olarak da aynı akıl yapısına ve deneyimleme şekillerine sahip oldukları için bu durum sübjektif yasalar değil, tersine son derece objektif, genel ve zorunlu yasalar ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla insan ahlaklı olmak için kendi dışında bir otoriteye müracaat etmek zorunda da değildir. Kişisel onur ve ahlak sahibi insanlar kendilerini bir şeylerin birilerinin aracı, maşası, kullanılıp atılacak bir parçası olarak değil, her şeyin nihai amacı olarak görmek isterler. Şu teşkilat benim güvenliğimi sağlamak için var, şu kurum beni eğitmek için var, şu hizmet beni sağlıklı tutmak için var, şu şirket benim refahım için var, şu devlet benim mutluluğum ve huzurum için var. Böyle ideal bir durumun olabilmesinin yegâne ahlaki yolu da hiçbir insanı araç olarak görmemektir. O kurumlarda çalışan o ülkede yaşayan her insanı kendiniz gibi bir amaç olarak gördüğünüzde; bu pozisyon karşılıklı saygıyı, barışı ve huzuru doğuruyor. Kant buradan hareketle insanlar için düşündüğü durumu bir üst seviyeye çıkartıp devletler için de hayal etti. İşte bu perspektifle 1795 yılında -yani en olgun çağında- yazdığı eseriyle bugün burada yaşanan durum anlam kazanmaya başlıyor. 'Perpetual Peace' yani 'Ebedi, kalıcı, kendi kendini sürdüren Barış' anlamına gelen bu eserde Kant, 6 ön koşul 3 nihai koşul olmak üzere toplam 9 madde formüle ediyor. Bu maddeler dönemi gereği biraz ağdalı bir dille yazılmış ve o zamanlar henüz var olamayan bazı olguları izah etmeye çalıştığı için günümüz terminolojilerine çevirmemiz gerekiyor. Bunu yaptığımızda Kant'ın aslında temelde 3 şeyden bahsettiği görüyoruz:

- 1) Kalıcı barış düzeni ancak hukuk devleti ve demokrasi olan ülkeler arasında kurulabilir.
- 2) Ülkelerin özgür iradesine ve eşitliğine dayalı adeta uluslar üstü bir hukuk düzeni ile kurulabilir.
- 3) Bu ülkelerin birbirlerinin vatandaşlarını misafir etmeleri ve onlara yaşamsal faaliyetlerinde engel çıkarmamaları gerekir, yani serbest dolaşım ve serbest pazar. Gözünüz bir yerden ısıyor mu bu barış düzenini?

-Evet, bugünkü Avrupa Birliği, Immanuel Kant'ın asırlar önce felsefesiyle birlikte ortaya koyduğu ahlaki ilişki, onurlu yaşam, refahı yüksek, barış dolu bir hayat manifestosunun ete kemiğe bürünmüş hali. Avrupa gibi dünyanın en kanlı kıtasında Avrupa Birliği'nin nasıl var olabileceğini söyledi bize Kant'ta 1795'te.. Bu birliğin bizzat düşünsel temellerini attı. Kant'ın ortaya koyduğu bu koşullardan ilham alan iki Fransız siyasetçi Robert Schuman ve

Jean Monnet, İkinci Dünya Savaşı sonrası barışın sürdürülebilmesi, demokrasinin yükselmesi ve refahın artması için bir 'entegrasyon' planı ortaya koydular. O dönem Schuman Dışişleri Bakanı, Monnet de onun ekonomik danışmanıydı. Bu ikili, Kant'ın ideal dünyasını gerçekleştirebilmek için 1951'de dâhiyane bir fikir ortaya koydu:

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu. Neden kömür çelik?

-Çünkü bu maddeler olmadan savaş olmuyor. Eğer bu maddelerin üretimi ve paylaşımı üzerinde ülkelerin ortak kontrolü olursa devletler birbirlerinin savaş hazırlığı yapıp yapmadığı konusunda şüphe duymaz ve ortaya çıkan istikrarın sağladığı ekonomik kazançlar ile her geçen gün savaşı daha zor göze alır hale gelirler diye düşünüldü. Elbette kurucu babalar orada durmadılar çünkü çağ artık atom çağıydı ve kömür çelik olmadan da birkaç atom bombası ile savaşa gitmek mümkündü. Bu nedenle hemen 1957'de Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu kuruldu ve bu alandaki kontrol ve denetim de uluslar üstü bir yapıya kavuştu. Aynı anda işin içine gümrük birliği de sokulunca Avrupa Ekonomik Topluluğu ilk 6 üyesi ile doğmuş oldu. Aynı tarihlerde Belçikalı siyasetçi Paul-Henri Spaak dedi ki

gençler birbirini görmüş beğenmiş tanımış bize artık onları daha 'siyasi bir topluluk' yapmak düşer. Böylece 1965'teki Brüksel Antlaşması ile bu üç yapıya birlikte 'Avrupa Topluluğu' denildi. Arkalarına yüzyılların birikimini ve felsefelerini almış bu toplumlar için artık tek hedef, hayatın her alanında daha fazla birliktelik ve bu birliktelikten doğan daha fazla refah ve kalite standardı içinde mutlu ve onurlu şekilde yaşamaktı. 1980'lerin başında ise İtalyan siyasetçi Altiero Spinelli çıktı dedi ki; e bu çok iyiymiş böyle.. Niye burada duruyoruz?

-Yetmez! Daha fazla ticaret daha fazla refah daha fazla serbestlik olsun olsun daha onurlu ve mutlu bir yaşamımız olsun dedi ve işin adını koydu:

-Avrupa Birliği.

Spinelli'nin önerisi 1984'te Avrupa Parlamentosu'nda kabul edildi. Önce 1986'da 'Avrupa Tek Senedi' ile ortak Pazar güçlendirildi, ardından 1992'de de Avrupa Topluluğu'nu tam anlamıyla siyasi bir gövdeye kavuşturarak 'Avrupa Birliği'ne dönüştürecek olan antlaşma burada bu şehirde 12 ülke tarafından imzalandı. İşte Kant'ın ebedi barış rüyası böyle gerçek oldu. Ve kim bilir.. Kant da 'Ebedi Barış' eserini tasarlarken aynı yıllarda Friedrich Schiller tarafından yazılmış olan bir şiirden ilham almıştır belki.. O şiir ki, birkaç yıl sonra yine aynı dönemlerde bestelenmiş ölümsüz bir Beethoven senfonisinde kullanılacak ve sonunda da Avrupa Birliği'nin resmi marşı olacaktır: Takip eden yıllarda sırayla Amsterdam, Nis ve Lizbon Antlaşmaları ile her seferinde bir öncekinden daha entegre ve daha sağlam ve üyelerinin her alanda giderek birbirlerine daha bağımlı hale geldiği bir birlik oluşturuldu.

Peki, Kant'ın felsefesi eksiksiz mi?

Avrupa Birliği mükemmel mi?

-Elbette değil. Her ikisine de realizm konusunda özellikle Hegelcilerden ciddi bir eleştiri var. AB'nin ortak bir dış politikası olamaması ve kurallara uymayan üyelerini hizaya getirmekte zorlanması bu yüzden. Yine de bu durum barış ve refah düzeyinde yakalanan başarıyı gölgede bırakmıyor. Bugün bu birliği en çok ne tehdit ediyor peki dikkat ettiniz mi? Hukuktan ve demokrasiden uzaklaşan, evrensel değerlere bağlı kalmak işlerine gelmeyen Macaristan ve Polonya gibi üye ülkelerin günümüzdeki hükümetleri. Fransa, Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerdeki bağımsızlık sloganları atan aşırı sağ gruplar, aşırı ulusalcılar, milliyetçiler.

Üyelikten çıkan İngiltere gibi bu ülkelerdeki politikacılar da sürekli iç politikada daha bağımsız bir ülke olabilmek için, Brüksel'den talimat almamak için bu pozisyonu savunduklarını anlatıyorlar. Oysa biliyoruz ki günümüzün küresel dünyasında 'tam bağımsızlık' bir ütopya. Ne fiziki olarak ne ekonomik olarak ne de siyasi olarak mümkün. Daha doğru söylemek gerekirse bir distopya. Bugün tam bağımsızlık tanımına en yakın ülkeler Kuzey

Kore gibi yerler ki Kuzey Kore bile önemli ölçüde Çin'e bağımlı. Biliyorum "Tam bağımsızlık" kulağa hoş ve doğruymuş gibi gelen bir şey. Ancak aslında ister kişisel insan ilişkilerinde olsun ister devletlerarası ilişkilerde olsun en büyük felaketlerin tetikleyicisi. Bunu şöyle düşünün; adama sayısal lotodan para çıkacak olsa İlk işi patronuna sövüp işi bırakmak olacak olan veya karısını boşayıp daha gencine güzeline gidecek olan ya da karayiplere falan yerleşip çalışmadan bir ömür yatacak olan ve sizinle de selamı sabahı kesecek olan kaç kişi vardır bildiğiniz şöyle bir hayal edin. Bu kadar bağımsızlık kazanmış bir adamdan artık iş yerine, evine, toplumuna huzur hayır gelebilir mi?

-Herkes de böyle hareket eder demiyorum ama özellikle devletler söz konusu olduğu zaman, tam bağımsız olmaya yaklaştıkları ölçüde tavırları ve tutumları buna benzerlikler göstermeye başlar. Tarihin hiçbir döneminde dünyanın hiçbir bölgesinde tam bağımsızlıktan barış, huzur, özgürlük veya refah çıkmadı, çıkamaz da. Bu saydıklarım daima iş birliğinden çıktı, tolerans ve sabır göstermekle oldu, daha az savaş daha çok ticaretle oldu. Sürdürülebilir barışın ve toplu refahın tek yolu Kant'ın bizlere anlatmak istediği ve Avrupa Birliği tecrübesinin de bizlere gösterdiği gibi evrensel değerlerin temel alındığı, onurlu, saygılı, karşılıklı ve dengeli bir bağımlılıktan geçiyor. Yani millilik ve yerlilikten çok evrensellikten ve çoğulculuktan geçiyor. İzole toplumlar içlerinde artık yabancı kalmadı, farklı kültür kalmadı, farklı hayat tarzları kalmadı diye daha mutlu, huzurlu ve üretken olmuyorlar. Aksine o medeniyetler hızla kuruyup çürüyüp solup ölüyorlar...

TRIBUNE

GERÇEK OTORİTE KAVRAMI

Ahmet Sani Topçu

KÜ İlahiyat Fakültesi

Bugün artık klasik dünyanın düşünce kalıplarından oldukça uzaktayız. Böylesi uzaklıkta bir hayatta ise otorite, düşünce düzeyinde yasaklı sayılıyor. Ne var ki, otoritenin ideal açıdan kötü kabul edilmesi ve kötülüğünün de sürekli vurgulanması, onun içinde yaşadığımız dünyanın kaçınılmaz bir gerçeği olmaya devam ettiği gerçeğini değiştirmez otoritenin çağımız insanı için rahatsız edici bir sözcük oldu olduğunu söylesek sanırım çok fazla bir itiraz gelmeyecektir. Nitekim modern düşünce tarihinin bir "yasaklı sözcükler listesi" hazırlansa otorite sözcüğünün de yer alması kuvvetle muhtemeldir. Hiç şüphesiz bu sözcüğe yönelik fikri rahatsızlığın görünürde farklı pek çok sebebi vardır. Ancak söz konusu görünür sebeplerin en başına yerleştireceğimiz, otoritenin özgürlük kavramının tam zıttı kabul edilmesidir. Bu nedenle de modern çağda özgürlük ne denli "makbul meziyetler" in bayraktarı ve işareti olarak görülürse otorite de o nedenle "arzu edilmeyen meziyetler" in bayraktarı ve işareti görülüyor. Öyle ki, geçtiğimiz yüzyılın ortasından günümüze kadarki süreyi bir yönüyle "özgürlük çağı" yahut eş anlamlı biçimde "otoritelerin yıkılma çağı" şeklinde adlandırmak bile mümkündür. Peki, sahiden de bu kavram ilk bakışta görüldüğü kadar kötü müdür? Dahası, gerçekte kötülene şey kavramın kendisi midir? Sözlük anlamı itibariyle "yaptırma, emretme yahut yaptırmama hakkı, gücü" şeklinde tanımlanabilecek olan otorite, temel kavramsal çerçevesi itibariyle "meşru iktidar" demektir. İktidarın başkaları üzerinde güç kullanma becerisi olarak anlarsak otoriteye de bu becerinin meşru biçimde icra edilmesi diyebiliriz. Meşru biçimde icra edilen güç kullanma becerisi yani otorite, akla ilk geldiği şekliyle. Yalnızca siyaset sahasında geçerli bir kavram değildir) Sosyal hayatta hukuk sahasında, aile içi ilişkilerde bilimsel faaliyetlerde, sanatsal-kültürel etkinliklerde de otoriteden pekâlâ bahsedebilmemiz mümkündür

Sosyal siyasal hukuki alanlarda bir emreden-emredilen yöneten-yönetilen ilişkisi söz konusu olduğu için bu alanlardaki otoriteyi bir bütün halinde "siyasi otorite" olarak tanımlayabiliriz Bilimsel sanatsal kültürel sahalarda ise bir danışan-danışılan ilişkisi söz konusu olduğu için bu alanlardaki otoriteyi de bir bütün halinde bilimsel otorite" şeklinde isimlendirebiliriz. Bu anlamda siyasal otorite emreden otoritesi iken, bilimsel otorite bilenin otoritesidir. Otoritenin yani iktidarın meşruiyetinin nereden geldiği diğer bir deyişle otoritenin kaynağının ne olduğu da önemli bir husustur. Buna göre, otoritenin kaynağı gelenek örf-adet yahut bizatihi din olabileceği gibi, yasa. kurumların ürettiği kurallar ya da -özellikle bilimsel otorite tününde karşımıza çıktığı gibi-insanların şahsi zihni özellikleri de olabilir.

Sahip olduğu tüm bu anlam çerçevesi ve çeşitleri ile otorite günümüz düşünce dünyasında kötü bir üne sahiptir. Ancak bu kötü ün modern dönemde orta ya çıkan yeni bir durumdur Çünkü klasik dönemin düşünce dünyasında otorite kavramı ne kötüdür ne de tartışmalıdır. Aksine o klasik düşüncenin tam merkezindedir. Devleti idare edenlerin idare edilenlerle, toplumsal yaşamı yönlendiren sınıfların diğer sınıflarda bilimsel faaliyetlerin yürütülmesinde belirleyici referans noktalarının diğer bilim insanlarıyla sanatın ve kültürün yönünü, biçimini tayin eden merkezlerin ekollerin, isimlerin aynı tür etkinliklerde bulunan öteki paydaştan ile "olması gereken, ideal ilişkilerine dair anlatılar hep bir otorite" fikri ve kavramı etrafında şekillendirir. Zira otorite yani meşru iktidar klasik düşünce dünyasına göre nizamın adidir. Çünkü meşruluğu din. hukuk bilgi yahut ideal düzeyde karakter meziyetten ile sabit olmamış hiçbir güç kullanımı insani, toplumsal bilimsel kültürel ilişkilere dirlik ve huzur kazandıramaz. Yalnızca zulme sebebiyet verir. Yine aynı şekilde, meşruluğu din yahut hukuk yahut bilgi yahut ideal düzeyde karakter meziyetleri ile sabit olmuş bir gücü sebepsiz isyan etmek de aynı ilişkilere dirlik ve huzur kazandıramaz Bu da yalnızca zulme sebebiyet verir.

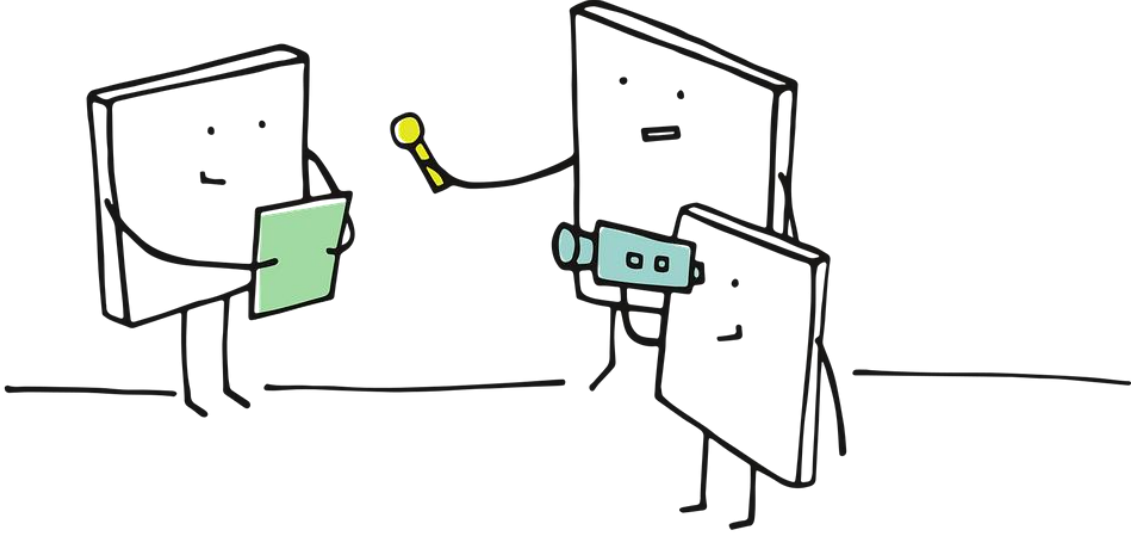
Bugün artık klasik dünyanın düşünce kalıplarından oldukça uzaktayız. Böylesi uzaklıkta bir hayatta ise otorite, düşünce düzeyinde yasaklı sayıyor. Ne var ki otoritenin ideal açıdan kötü kabul edilmesi ve kötülüğünün de sürekli vurgulanması onun içinde yaşadığımız dünyanın kaçınılmaz bir gerçeği olmaya devam ettiği gerçeğini değiştirmez. Bugün de amir-memur, hâkim-mahkûm öğretmen-öğrenci ilişkileri otoriteyi esas alan ilişkiler olmaya devam etmektedir Açık ki zikredilen ilişki türlerinden otorite kavramını çıkarmak bugün de aynı şekilde bir kaosa sebep olur. Öyleyse otorite kavramı niçin bu kadar kötüleniyor?

Konuya biraz daha yakından bakıldığında, günümüz dünyasında kötülenenin esasında otorite kavramı değil klasik otorite figürleri olduğunu görürüz. Başka bir deyişle, bize teklif edilen herhangi bir şekilde otoritenin reddi değil, klasik otorite figürlerinin reddidir. Söz konusu klasik otorite figürleri devlet, aile hukuk hoca iken yeni otorite figürleri çok uluslu şirketler ve onların küresel ölçekte kabul görmüş ürünleridir. Çok uluslu şirketlerin günümüz insanlarına vaaz ettiği "merkeziyetiz yaşam" ise benzer şekilde kendilerinin merkezde olduğu ve tüm dünyaya kendi ürünleri üzerinden sunduğu daha doğru bir ifadeyle dayattığı bir hayattır. Ancak iki otorite model arasında önemli bir fark bulunmaktadır. İlkinde yani klasik otorite figürlerinin yer aldığı modelde karşınızda somut, gerektiğinde ulaşabileceğimiz varlığından detaylıca haberdar olabileceğiniz kurumlar, insanlar, ilişkiler bulunmakta ikon ikinci modelde karşınızda soyut. Herhangi bir şekilde ulaşamayacağınız eleştiriye muhatap olamayacağınız kurumlar ürünler, ilişkiler bulunmaktadır ilk modelde otorite figürleri karşımızdadır ve onlarla farkı şekillerde irtibat kurmak, onların meşruluğunu tartışmak, onların otoritesini aramızda kabul etmek, reddetmek yahut o otoriteleri temsil eden figürleri değiştirmek mümkün dür Ne var ki ikinci modelde gerçek otorite figürleri karşımızda olmadığından onlarla irtibat kurmak, onların meşruluğunu tartışmak, onların otoritesini reddetmek yahut değiştirmek mümkün gözükmemektedir.

Toparlayacak olursak, nasıl ki çağımızın sloganlarından olan "kalıpları yık" sloganı esasında "benim kalıbıma gir" anlamı taşıyorsa 'otoriteyi yık' sloganı da "benim yeni otoritem altına gir" anlamı taşımaktadır. Şu halde gayet otoritenin varlığı hayatın sosyal siyasal bilimsel kültürel yaşamın vazgeçilmez bir gerçeği ise ve bireyler olarak bizler de her halükarda bir otoriteye tabi olmak durumunda isek, bu otoritenin merkeziyetiz olmasındansa gördüğümüz bildiğimiz ve müdahale edebildiğimiz belirli bir merkeze sahip olması bireyler olarak bizler için daha tercih edilesi görünmektedir.

Çizim: MERT SÖNMEZ-
GÜZEL SANATLAR
FAKÜLTESİ

PROF. DR. İHSAN ÇAPCIOĞLU İLE RÖPORTAJ

*Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı,
DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi*

1) Merhaba Saygıdeğer Hocam. Öncelikle röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Gerek Diyanet çatısı altında gerekse de akademyada önemli bir konumu doldurarak değerli vazifeler yürütüyorsunuz. İhsan Çapcıoğlu'nu bir de sizden dinleyebilir miyiz? Prof. Dr. İhsan Çapcıoğlu kimdir?

Merhaba Sevgili Arkadaşlar, öncelikle derginizin hayırlı olmasını diliyor ve davetinizden dolayı teşekkür ediyorum.Kastamonu'da doğdum. İlkokulu Merkez Kurtgömeç Köyü'nde okudum. 1989 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Kastamonu Merkez Kur'an Kursu'nda hafızlığımı tamamladım. Kastamonu İmam Hatip Lisesi'ne kaydoldum ve 1994-1995 Eğitim-Öğretim yılında mezun oldum. Aynı yıl girdiğim üniversite sınavında başarılı olarak Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni kazandım. 2000 yılındaki mezuniyetimin ardından Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Din Sosyolojisi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimime başladım. 24.01.2002 tarihinde söz konusu Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görev aldım. 2003 yılında "Sosyal Değişme Sürecinde Din ve Kadının Toplumsal Konumu: Kastamonu Örneği" başlıklı tezime yüksek lisansımı tamamladım. Aynı yıl doktora programına kayıt yaptırarak ve 2008 yılında "Sosyo-Politik Tutumlar ve Dindarlık İlişkisi" başlıklı çalışma ile "din sosyolojisi doktoru" unvanı kazandım. 2010 yılında yardımcı doçent, 2012 yılında "Küreselleşme, Kültür ve Din" başlıklı çalışma ile doçent unvanı aldım. 2018 yılı Mart ayında ise profesörlük kadrosuna atandım.

Akademik kariyerim süresince Almanya, Avusturya, Macaristan, Slovakya, Kırgızistan ve Kazakistan'da proje ve araştırma amaçlı akademik faaliyetlerin yanı sıra, misafir öğretim üyesi olarak bulundum. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde alanımla ilgili lisans ve lisansüstü derslerin yanı sıra, Hacettepe Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde Din Sosyolojisi ve Dini Gruplar Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde Din Sosyolojisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'nde Değerler Eğitimi, Bilkent Üniversitesi Laboratory& International School (BLIS)'da Etik dersleri verdim.

Milli Eğitim Bakanlığı ve ÖSYM'nin çeşitli birimlerinde uzun yıllar alan uzmanı olarak görev yaptım, halen bu görevlerim devam etmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü ile UNICEF destekli olarak sürdürülen Psiko-sosyal Destek Programlarının Yenilenmesi Projesi'nde araştırmacı ve danışman olarak görev yaptım (2017-2018). TÜBA Türkçe Sosyal Bilim Terimleri,

Türkçe Dinbilim Terimleri Sözlüğünde alan uzmanlığı ve madde yazarlığı (2005–2013); Eugen-BiserStiftung Vakfı (Münih) ile Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi işbirliği ile yürütülen “İslamiyet ve Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü” projesinde editör, madde yazarı, redaktör ve sekreter (2007-2013); TÜBİTAK tarafından desteklenen “Popüler Kültür ve Popüler Dindarlık: Türk Toplumunda Türbe Fenomeni Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Araştırma” başlıklı projede araştırmacı (2007–2010); Dezavantajlı Gruplara Sunulan Hizmetlerin AB Ülkelerinde İncelenmesi, Leonardo DaVinci AB Projesi’nde araştırmacı ve danışman (2012-2015); Dezavantajlı Gruplarla İlgili Kurumlarda Manevi Bakım ve Psiko-Sosyal Bakım Uygulamalarının İncelenmesi, Erasmus + AB Projesi’nde araştırmacı ve danışman (2015-2017); Ortak Değerlerin Avrupa Barışına Etkileri, Erasmus + AB Projesinde araştırmacı (2014-2017); İlahiyat Fakültelerinde Okutulan Temel Ders Kitaplarının Yazımı ve Kırgızca’ya Çevirisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), OŞ İlahiyat Fakültesi ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) Projesinde araştırmacı (2017-2018) gibi görevlerde bulundum.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Erasmus Programı Koordinatörü (12.03.2013-23.06.2015), Mevlana Programı Koordinatörü (12.03.2013-23.06.2015), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölüm Başkanı (18.06.2014-23.09.2014), Fakülte Yönetim Kurulu Üyesi (02.06.2015-28.03.2018) ve Fakülte Kurulu Üyesi (15.07.2016-26.03.2018), görevlerinde bulundum. Halen İLİTAM Koordinatörü (01.02.2015-...), Bologna Birim Koordinatörü (01.02.2015-...), Araştırma-Eğitim Komisyonu Üyesi (22.11.2017-...), Özdeğerlendirme Komisyonu Üyesi (06.12.2017-...), Fakülte Staj Uygulama Koordinatörü (15.01.2018-...), Kalite Komisyonu Üyesi (31.01.2018-...), Üniversite Akademik Teşvik Komisyonu Üyesi (16.12.2016-...), Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Üyesi (14.12.2011-...), İlahiyat Akreditasyon Ajansı (İAA) Başkan Yardımcısı (16.02.2019), Fakülte Dekan Yardımcısı (16.02.2015-...) ve Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliği (05.10.2020) görevlerim devam etmektedir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmış makalelerim, bildirimlerim ve kitaplarım bulunmaktadır. Çalışmalarım; din sosyolojisinde yöntem sorununun yanı sıra, bilgi, kültür, din ve değerler sosyolojisi alanlarında yoğunlaşmaktadır.

İlahiyat Fakültesi’nden sınıf arkadaşım ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Dr. Fatma Çapcıoğlu ile evliyim. Yusuf Eren ve Ahmet Selim’in babasıyım.

Kendimi; okumayı, öğrenmeyi, paylaşmayı ve insanlara faydalı işlerde çalışıp üretmeyi seven; milli ve manevi değerlerine bağlı, hayat boyu öğrenmeyi ilke edinen mütevazı bir ilim talebesi ve fikir işçisi olarak görüyorum.

2) Hafızlığınızı genç yaşta tamamlamışsınız. Sonrasında Üniversitede İlahiyat Fakültesi’ni tercih etmeniz kendi isteğinizle mi oldu? Bu noktada sizi etkilen ortam veya kişiler var mıydı?

İlkokul eğitiminden sonra hafızlık eğitimi almaya karar vermemde rahmetli dedelerimin önemli etkisi ve desteği oldu. Ancak onlar Kur’an kursuna gitmemi gönülden isteseler de, bu konuda beni asla zorlamadıkları gibi nihai kararı bana bıraktılar. Ben de ilkokul öğretmenimin aksi yöndeki telkinlerine rağmen, kendi isteğim ve anne-babamın da desteğiyle Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kastamonu Merkez Kur’an Kursu’na gitmeye karar verdim. O yıllarda yoğun talep olduğu için (iki yüz kişilik kontenjana yaklaşık üç katı başvuru olmuştu) kursa kaydolmak için bir ön elemenden geçmek gerekiyordu. Nitekim Kastamonu Müftülüğü’nde yapılan sınavda başarılı olarak kayıt hakkı kazandım. Yaklaşık sekiz aylık hazırlık eğitiminin ardından on bir ay gibi kısa bir sürede hafızlığımı tamamladım. Ancak hafızlığa birlikte başladığım arkadaşlarımda tamamlamasını beklediğim için bir yıl daha eğitimime burada devam ettim. Bu süre zarfında ezberlerimi on dört kez tekrarlayarak sağlamlaştırma imkânı buldum.

Hafızlık eğitiminin ardından Kastamonu İmam-Hatip Lisesi’ne gitmek istedim. Ancak bu aşamada da sınava girmem gerekiyordu. Çünkü okula mevcut kontenjanın çok üzerinde talep vardı. Nihayet bu sınavda da başarılı olarak kayıt hakkı kazandım. 1989 yılında başladığım İHL’yi, ortaokul ve lise eğitiminin ardından 1995 yılında tamamladım. Aynı yıl üniversite sınavına girdim ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ni kazandım. Hem ortaöğretim hem de üniversite tercihimde kararımı kendim verdim. Bununla birlikte gerek öğretmenlerimden gerekse arkadaşlarımdan ilahiyat dışında tercihte bulunmam konusunda çeşitli yönlendirme ve telkinlerde bulunanlar oldu. Ancak ilahiyat hedefim netti. Zira iyi bir din eğitimi almak ve ilahiyatçı olmak istiyordum.

3) İlahiyat lisans eğitimi sonrası neden din sosyolojisi alanını seçtiniz? Bu alana yönelik ilginiz nasıl başladı, kısaca açıklayabilir misiniz?

Lisans döneminde rahmetli Prof. Dr. Hasan Onat hocadan mezuniyet tezi hazırlamıştım. Hasan Hocam, Fakültede ilk tanıştığım ve uzun süre birlikte okumalar yaptığım ve yetişmemde emeği olan kişilerdendi. Lisans tezimi teslim ettiğimde benimle çalışmaya devam etmek istediğini söyleyerek asistanı olmamı teklif etti. Teklif çok cazipti ancak hocanın uzmanlık alanı olan İslam Mezhepleri Tarihi konuları ilgimi çekmiyordu. O sıralarda ilgi alanım daha çok din psikolojisi ve din sosyolojisi konularına yoğunlaşmıştı. Çünkü bu alanlar, modern dünyanın dini motifli soru ve sorunları ile daha yakından ilgilenme fırsatı sunuyordu. Bu sıralarda ilgili derslere Prof. Dr. Münir Koştaş hoca geliyordu. Dersine olan ilgim hocanın dikkatini çekmiş olmalı ki bir gün odasına davet etti. Kısa bir tanışmanın ardından birlikte çalışmayı teklif etti. Bu teklif karşısında Hasan Hocamın izni ile din sosyolojisi alanına yönelmiş oldum.

4) Almanya, Macaristan, Slovakya gibi farklı ülkelerde çalışmalar yapmış, misafir öğretim üyesi olarak bulunmuşsunuz. Gayrimüslim beldelerde Müslümanlığı temsil ediyor olmak sizin için nasıl bir tecrübe idi, size neler kazandırdı?

Malum 11 Eylül 2001 olaylarından sonra sergilenen toptancı yaklaşımlar Müslümanları çeşitli ayrımcı, dışlayıcı ve ötekileştirici politikaların doğal hedefi haline getirdi. Ancak yabancı bir ülkede Müslüman olarak var olmaya çalışmanın

zorlukları yanında avantajlarını da hissettim. Çünkü ait olduğunuz kültürü temsil etme gayreti içinde olduğunuzda insanlar sizin bu enerjinizi fark ediyor ve aradaki kültürel engeller zamanla azalmaya başlıyor.

5) “Sosyolojik düşünmek” nasıl olur? Bu düşünme yöntemini insanlara nasıl öğretebiliriz?

Sosyolojik düşünmek, gündelik hayat alışkanlıklarını ve rutinlerini ihmal etmeden ancak onların bize kazandırdığı düşünme biçimlerine tümüyle bağlı kalmadan olay ve olgulara başka açılardan da bakabilmektir. Sosyolojik düşünmek, insanın sosyal davranışlarının arkasında yatan çeşitli anlam kodlarına, anlamlandırma biçimlerine ve pratikteki yansımalarına dikkat kesilmeyi gerektirir. Böylece sosyolog, içinde yaşadığı toplumun kendisine sunduğu imkânları kullanarak sosyal hayatın işleyişini ve bu işleyişe etki eden dinamikleri anlamaya, anlamlandırmaya ve açıklamaya çalışır. Ancak bunu yaparken sosyal gerçekliğin doğasının görüldüğünden farklı olduğunu bilir. Sosyal dünyadaki hemen her şeyin bireysel inşalardan ibaret olduğunu bilerek hareket eder. Böylece olay ve olguların arkasında yatan gerçek nedenlere odaklanır, olgular ve algılar arasındaki ilişkileri çözümlenmeye çalışır.

6) İnsanın sosyal bir varlık olarak kabul edildiğini biliyoruz. Peki, insan sosyalleşme olmadan bir yaşam sürdürebilir mi? Sizde insanın sosyal bir varlık olmasındaki gereklilikler nelerdir?

Sizin de belirttiğiniz gibi insanın sosyal bir varlık olması, onun yaratılıştan getirdiği en temel özellikleri arasında sayılır. Bu özelliği sayesinde potansiyellerini geliştirme imkânı bulur. İnsanın bir anne babanın çocuğu olarak dünyaya gelmesi ve doğumundan ölümüne kadar başkalarının desteği ile hayatını sürdürebilmesi, onun temel ihtiyaçları konusunda kendi kendine yeterli bir varlık olmadığına, yani başkalarına muhtaç olduğunun en temel kanıtıdır. Bu muhtaçlık ilişkisi, insanların birlikte yaşamasını, dolayısıyla sosyalleşmesini zorunlu kılar. Başka bir ifadeyle bu gönüllü bir tercih değil, yaşamsal bir zorunluluktur.

7) “Hem özgür hem sorumlu” olmak ifadesini özellikle genç kuşaklar bir çelişki olarak algılıyor. Burada birey olma bilinci nasıl bir formda karşımıza çıkmaktadır? Yani aslında gerçekten birey olma seviyesine ulaşmak beraberinde sorumluluğu doğal bir akışta mı getirmektedir?

Özgür olmak sorumlu varlık olmayı beraberinde getiriyor. Bununla birlikte hem özgürlüğün hem de sorumluluğun sınırları vardır. Bu iki kavram arasındaki ilişki çelişik değil birbirini dengeleyici ve tamamlayıcıdır. Özgürlükleriniz olmadan sorumluluklarınızdan söz edemeyeceğiniz gibi tersinden de söz edemezsiniz. Çünkü toplumları, özgürlükleri kadar sorumluluklarının da farkında olan bireyler geliştirir. Esasen insanları bir araya getiren, onların birlikte yaşamalarını, iyi günde kötü günde bir ve beraber olmalarını, acıyı-sevinci, varlığı-yokluğu, felaketi-esenliği birlikte paylaşmalarını; ortak hedeflere hep birlikte yürümelerini sağlayan dini, sosyal ve kültürel bağlar vardır. Bu bağların değerinin bilinmesi, korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılarak geleceğe taşınması gerekir.

8) Değerli yaşamak, benmerkezcilik/ Radikal bireycilik arasındaki çizgiyi nasıl anlamalı/yorumlamalı?

Kişinin özgür ve sorumlu bir varlık olduğunun farkına varabilmesi, ancak kendi tekliğinin ve özgünlüğünün idrakinde olmasıyla, yani birey olma bilinciyle mümkündür. Bu anlamda birey bilinci, bireysel farkındalığın geliştirilmesiyle ulaşılabilecek bir yüksek bilinçlilik hâlini ifade eder. Çünkü bilinçli bireyler özgür iradelerini kullanarak doğru tercihlerde bulunabilir ve değerli bir yaşama adım atabilirler. Bununla birlikte ‘değerli yaşamak’, sadece kendi değerleriyle yaşamak anlamına gelmez. Aksine beni var, gerekli ve değerli kılan benim dışımdaki insanlarla kurduğum sorumlu ve insani paylaşıma dayalı ilişkilerimdir. Bu ilişki tarzı,

'benmerkezci', kısıtlayıcı ve dışlayıcı değil, 'ben'e saygılı 'biz' bilinci gelişmiş, özgürleştirici ve kapsayıcıdır.

9) Değerli yaşayan bilinçli bireyin özellikleri neler olmalıdır?

Değerli yaşayan bilinçli birey olmak, her şeyden önce söylem-eylem birlikteliğini ya da özü-sözü bir olmayı gerektirir. Bilinçli bireycilik, asla bencillik değildir. Aksine o, kendi dışındaki varlıkların farkında olmayı, onlara zarar vermeden birlikte yaşamayı ve hukuklarına riayet etmeyi gerektirir. Çünkü İslamiyet'te yalnızca insanların hukukundan söz edilmez, aynı zamanda insan dışındaki bütün varlıkların, örneğin hayvanların, çevrenin, doğanın, küçük-büyük bütün yaratılmışların haklarından da söz edilir. Bireyden onlara karşı incitici davranmaması, adaletli, saygılı ve merhametli olması istenir. Toplumsal ve doğal ortamdaki varlık ve nesnelere karşı yüklediği sorumluluklar, insanı, bencilce ihtirasların kışkıracısından kurtulmaya, daha paylaşımcı ve özverili davranmaya çağırır. Birey bu çağrıya kulak verdiğinde, bütün yaratılmışlara Yüce Yaratıcının açtığı sonsuz lütuf ve rahmet penceresinden bakmayı öğrenme yolunda kendi potansiyellerini harekete geçirmiş olur. Böylece o, bencilliğin öz benliğine yabancılaştırıcı ve yalnızlaştırıcı etkisinden kurtularak, gerçek özgürlüğün ve özgür irade sahibi benzersiz varlık olmanın kendisine yüklediği sorumlulukların, Yaratanın hoşnutluğunu kazanma ve yaratılmışları, O'nun hoşnutluğu için sevme yolundaki gayretlerinde saklı olduğunu keşfetmiş olur.

10) Bireyselleşmenin aile yapısında ve genç nesillerde olumlu-olumsuz ne gibi değişim ve dönüşümlere yol açtığını, açacağını düşünüyorsunuz?

Bireyselleşmenin olumsuz işlevleri araçsallaştırma, metalaştırma ve meşrulaştırmaadır. Modern öncesi zamanların kendi varlığı ve yetkinliği üzerinde derin düşünceler üreten insanı, artık yerini; kadim düşünceleri hızla ve hazla tüketen bir ekonomik insana (homo economicus) bırakma eğilimindedir. Oysa insanın kendisi başta olmak üzere kendi dışındaki varlıklarla ve evrenle kurduğu ilişkinin doğasında, asla basit araçsallaştırmalara kurban edilmemesi gereken ve sadece kendisine özgü olan yetenekleri yer alır. Bu nedenle insan, söz konusu potansiyel yeteneklerinin oluşturduğu özünü (fıtratını) harekete geçirip geliştirdiği ve bu özü kendisine bahşedenle iletişime geçirip hayatına kattığı ölçüde insanlığını gerçekleştirme imkânı bulur.

Gençlik, bireyin kendisini bedensel, duygusal, zihinsel ve ruhsal anlamda enerjik ve güçlü hissettiği bir dönemdir. Bu özelliğiyle o, tüketim kültürünün en önemli hedef kitlesini oluşturur. Dolayısıyla bugün tüketim kültürü tarafından tasarlanan hemen her ürün ya da meta öncelikle gençlerin beğenisine sunulur. Gençler tarafından beğenilen ürünlerin piyasa koşullarında dolaşımını sürdürebilme ve dolayısıyla yeniden üretilip

geniş kitleler tarafından tüketilebilme şansının artacağı düşünülür. Böylece gençler, tüketim kültürünün araçsallaştırdığı metaları tüketen basit alıcılara dönüşmüş olur. Reklam endüstrisinin imkânlarını kullanan büyük şirketler de, ürünlerini albenisine sundukları kitleyi ellerinde tutmanın yeni yollarını arayarak, gençlerin beğenisini satın alarak marka değerlerini korumayı ve dolayısıyla eski ve yeni potansiyel müşterilerinin gözünde “ürünlerini meşrulaştırmayı” sürdürürler.

Bu meşruiyet süreci, satın alma güdüsünü sürekli yeni yollar deneyerek canlı tutma ve varlığını güçlendirme şeklinde işlemeye devam eder. Aslında bu süreçte gençler, beğenileri üzerinden sadece herhangi bir ürünü değil, aynı zamanda o ürünün sunduğu yaşam biçimini de satın almaya özendirilir. Böylece pasif alıcılar olarak gördüğü gençlerin tüketim arzularını kamçulamaya yönelik mesajlar gönderen reklam endüstrisi, onları bitmez-tükenmez istekler dünyasının bağımlı müşterilerine dönüştürür. Elbette her türlü bağımlılığın birey üzerinde tahrip edici etkilerinden söz edilebilir. Ancak kişinin doğuştan zaafı arasında yer alan ve bu özelliğiyle bütün din ve ahlak sistemlerinin kontrol altına almayı hedeflediği sınırsız istekler alanı, insan açısından belki de en tehlikeli bağımlılık potansiyeline sahiptir. Modern insanın, özellikle de gençlerin içine düştüğü her türden tüketim bağımlılığı bunun en bariz örneklerinden biridir. Elbette, insanın hayatını mutlu ve huzurlu bir biçimde sürdürebilmesi, yeme-içme, giyinme, barınma, üreme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Ancak burada, insanın ihtiyaçlarının sınırlı, isteklerinin ise sınırsız olduğu unutulmamalıdır. Başka bir ifadeyle insan, ihtiyaçları ile istekleri arasındaki ayrımı fark edip, onları karşılama konusunda dengeli bir tutum içinde olmalıdır.

Tüketim kültürünün kodladığı mesajlarla büyük oranda bedensel varoluşu üzerinde odaklanan genç, manevi ihtiyaçlarının varlığını ya çok az hissetmekte ya da neredeyse hiç hissetmemektedir. Böyle olunca, bütün yatırımını bedensel varlığına yapmaya özendirilmekte, onu olabildiğince genç/fit tutmanın ve onun her türlü isteğini sınırsızca karşılamanın yollarını aramaktadır. Sonuçta onun dünyasında dolaşan imaj ve imgeler; gençlik, yakışıklılık, güzellik, cinsellik ve haz gibi duyguların bedene hapsedildiği tek boyutlu bir gerçeklik alanının güçlenmesine, manevi ihtiyaçlar alanının ise gittikçe zayıflamasına katkıda bulunmaktadır. Oysa insanın bedensel varoluşu, dolayısıyla ona yapılan tüm yatırımlar, bu dünyadaki yaşantısıyla birlikte sona erecek ve geriye o zamana kadar varlığı çok az hissedilen ruhu, yani asıl varoluş enerjisi kalacaktır. Çünkü insanı varoluşun kaynağına bağlayan kalıcı özü, onun manevi boyutudur. O zaman yapılması gereken, insanın geçici olana değil, kalıcı olana yatırım yapması ve kendisini bedensel olduğu kadar ruhsal olarak da diri tutacak alanlara yönelmesidir. Bu da ancak ona bedeninin ihtiyaçları kadar ruhunun ihtiyaçlarını da hatırlatan bir yaklaşımla mümkündür.

Tüketim kültürünün metalaştırıcı imgeleri tarafından kuşatılan modern bireyin aile ilişkilerinde de yeniden dengelenmeye ihtiyacı vardır. Eşler arasında karşılıklı sevgi, saygı, nezaket, adalet, merhamet, sadakat ve bağlılık değerlerinin hakça paylaşılan rol, görev ve sorumluluklarla dengelendiği modellere ihtiyacımız olduğu açıktır. Zira aile, doğumundan itibaren yaşama tutunabilmesini sağlayacak imkânların oluşturulması konusunda bireyi destekleyen kurumların başında gelir. Dolayısıyla, birey açısından ailede kazanılmayan tutum, davranış ve alışkanlıkların yaşamın sonraki yıllarında elde edilmesi neredeyse imkânsızdır. Aile, temel değerlerin benimsenmesi ve taşınması bakımından, bireyin yaşamında başka kurumlar tarafından karşılanması mümkün olmayan işlevlere aracılık eder.

11) Dünyayı etkisi altına alan ve ülkemize de yansıyan sekülerleşme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunu bir Müslüman olarak nasıl okumalıyız?

19. yüzyılda modernleşmenin etkisiyle dinin zamanla modern toplumlarda bütünüyle yok olacağı düşüncesi, sekülerleşmenin ana tezini oluşturmuştur. İlerleyen dönemde yapılan deneysel çalışmalar ve gözlemler, durumun gerçekte böyle olmadığını, dinin tamamen yok olmak bir yana, farklı şekillerde daha da görünür hale geldiğini göstermiş ve böylece sekülerleşme tartışması da ana paradigmasını değiştirerek farklı bir boyut kazanmıştır. Sosyologlar bu kavramı, genel çerçevede olarak, dinî otoritenin toplumsal yer, zaman, hizmetler, kaynaklar ve personel üzerindeki kontrolünü kaybettiği, deneysel usuller ile dünyevî gayelerin dini ve kutsal olan amaçlara yönelik ritüelistik ve sembolik aksiyon örneklerinin yerini aldığı çeşitli süreçleri ifade etmek için kullanmışlardır. Bugün sekülerleşme olgusu, lehte ve aleyhte toplanan kanıtlara dayalı olarak çok boyutlu tartışılmaya devam etmektedir. Müslümanların bu süreçteki durumlarının genellikle reaktif olduğu izahtan varestedir. Oysa bugün hayatın her alanında proaktif politika ve yaklaşımların desteklendiği bir dünyada yaşıyoruz. Müslümanlar olarak bu yüzyılı da ıskalamak istemiyorsak, dünyanın değişen koşullarını doğru okumak, etkin ve özgün politikalar tasarlamak, insani ve kültürel sermayemizi yeniden harekete geçirmek, kendimize gelmek ve güvenmek durumundayız. Eğer tarihin nesnesi değil yeniden aktif öznesi olmak istiyorsak, çözüm için bundan başka bir tercihimizin olduğunu düşünmüyorum. Böylesine bilinçli bir tercih, sekülerleşme sürecini lehimize döndürebilir; bizi yeniden köklerimizle ve yaşadığımız dünyanın riskleri gibi fırsatlarıyla da gerçekçi biçimde yüzleştirebilir.

**12) Sekülerleşme özellikle gençlerin dine bakışlarını ne yönde etkilemektedir?
Onlarla sağlıklı iletişim nasıl olmalıdır?**

Bir önceki sorunuzda da belirttiğim gibi Müslümanlar olarak romantik bir tarih ve toplum tasavvurundan hızla uzaklaşmamız, gerçekçi adımlar atmamız gerekiyor. Bugün tekno-bilişim çağının tetiklediği hızlı değişimlerin etkisiyle gündemi yakalamakla zorlanıyoruz. Bu süreçte dinin toplumsal hayattaki görünümüne ilişkin gençleri en çok rahatsız eden husus, dini temsil pozisyonundaki bazı kişilerde gözlemledikleri samimiyetsiz ve sorumsuz davranışlardır. Bu durum, yetişkinlerin buyurgan ve baskıcı üslubu ile birleşince gençlerin dini tercihleri ile aralarına mesafe koydukları görülmektedir. Çünkü bugünün gençleri tercihlerine saygı duyulmasını ve değer verilmesini istiyor. Onların herhangi bir konudaki kanaatlerini etkilemenin yolu, öncelikle düşüncelerine değer vermektен ve içtenlikle dinlemekten geçiyor. Oysa biz yetişkinler gençleri dinlemek yerine onlara öğüt vermeyi tercih ediyoruz. Elbette böyle bir yaklaşım sergilediğimizde onları tanıma şansımız kalmadığı için mevcut bilişsel şemalarımızla tanımlama, hatta eleştirme ve etiketleme kolaycılığına sığınıyoruz. Esasen gençlik dönemi biyolojik, psikolojik, pedagojik ve sosyal açıdan gelgitlerin ve kararsızlıkların yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde verilecek eğitimin/din eğitiminin planlanmasında gencin ilgi, ihtiyaç ve yönelimlerinin dikkate alınması gerekir. Bugün kuşaklar arası bilgi, kültür, değer ve tecrübe aktarımında ciddi zorluklar yaşanmaktadır. Kuşaklar arası özelliklerin farklı olması, verimli öğrenme ve öğretme ortamlarının oluşturulmasında engeller oluşturmaktadır. Verimli öğrenme ve öğretme ortamları, ancak kuşakların beklenti ve ihtiyaçları dikkate alındığında gerçekçi bir

biçimde oluşturulabilir. Kuşaklar arası iletişimde karşılaşılan zorluklar, özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda dünyaya gelen gençlerle iletişimde daha çok yaşanmaktadır. Genç kuşak, doğumuyla birlikte teknolojiyle tanışan bireylerden oluşmaktadır. Onlar açısından teknolojik değerler, dini motifli değer ve tercihlerini önceleyen bir bakış açısının gelişimini beraberinde getirmektedir.

Gençler ile iletişim kurarken onların yaşam tarzlarının ve temel özelliklerinin dikkate alınması, geliştirilecek modellerde yeni bir iletişim ve din dilinin tercih edilmesi gerekmektedir. Gençlerle iletişimde üstenci ve yargılayıcı bir tarz yerine, milli ve manevi değerlerin yanı sıra evrensel ahlaki değerlerle da uyumlu, bilimsel olarak temellendirilebilir gerçekliklerle çatışmayan özgürlükçü, eleştirel ve akılcı bir dile ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaç, ertelenemez ve bizden sonraki kuşaklara devredilemez öncelikte bir zorunluluğa dönüşmüş durumdadır. Eğitim ve din eğitimi alanında sosyal politika yapıcılarının ve uygulayıcılarının gençleri daha çok dinlemeye; buna karşın daha az konuşmaya ve daha çok çalışıp gençlik sorunlarını kapsamlı saha çalışmalarıyla ortaya koymaya; gerçekçi, yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler üretmeye yönelmesi gerekir.

13) Çalışmalarınızda hem gençlere hem de yaşlılara hitap etme gayretinde olduğunuzu görüyoruz. Günümüzde teknolojinin de ilerlemesiyle genç ve yaşlı nesil arasındaki anlayış farkı ziyadesiyle arttı. Gençlerin büyüklerini, büyüklerin gençleri anlaması adına ortak paydalarımız neler olmalıdır?

Gençler, genellikle yüksek özgüvenli bir kişiliğe sahip oldukları için buldukları ortamlarda farklı sorumluluklar almayı isterler. Yetişkinler ve özellikle yaşlılar ise, kendilerine saygı gösterilmesini ve tecrübelerine değer verilmesini arzu ederler. Yaşlı bireylerin bu beklentisi, özellikle uyum becerileri düşük olan gençleri sosyalleştirme, kültürel ve akademik olarak geliştirme konusunda kullanılabilir. Gençler, kendilerine hoşgörülle yaklaşıldığında, buldukları ortamlara değer katabilir ve toplumun dinamiklerini olumlu yönde değiştirebilirler. Bu bağlamda sosyal politika yapıcılarının ve uygulayıcılarının, gençlerle yaşlıların uyumlu çalışması yönünde stratejiler geliştirmesi; onların sıkça bir araya gelebileceği imkân ve ortamlar oluşturması gerekir. Ayrıca hem gençlerle hem de yaşlılarla çalışan kişiler, onlarla iletişimde konuşmaktan çok dinlemeyi, anlaşılmaktan çok anlamayı, tanımlamaktan çok tanımayı ve yargılamaktan çok kabullenmeyi merkeze alarak hareket etmelidir. Her iki grupta ilişkide de aceleci tutumlar iletişim problemlerine yol açar. Günümüz gençleriyle iletişimde öne çıkarılması gereken beceriler arasında mutlaka dijital teknoloji okuryazarlığına yer verilmelidir. Söz konusu beceri alanı, sadece gençler açısından değil yaşlılar açısından da temel bir gerekliliğe dönüşmüştür.

14) Bundan sonraki hayatınızda hangi alanlarda hangi meseleler üzerinde çalışmalar yapmayı planlıyorsunuz?

Sosyoloji ve din sosyolojisi alanında çalışmanın belki de en büyük avantajı, çalışma konularınızı toplumun gündemiyle ve sorunlarıyla ilişkilendirebilmek; böylece toplumun bugününe ve geleceğine ilişkin çeşitli projeksiyonlarda bulunabilmektir. Ancak bu durum, sosyal sorumluluklarınızı artırıcı bir sonucu da beraberinde getirmektedir. Doğrusu ben de kendimi içinde yaşadığım topluma karşı sorumlu hissediyorum. Bu çerçevede bir taraftan toplum yararını gözeten projeler üretirken, diğer taraftan mevcut projelere katkıda bulunmak istiyorum. Özellikle çocuklar, gençler, yaşlılar, yoksullar, şiddet mağdurları, bağımlılar, kayıp ve yas süreci yaşayanlar, hastalar gibi dezavantajlı kişi ve gruplarla ilgili konulara daha çok eğilmek istiyorum. Yine pandemi ile birlikte hızlanan dijitalleşme sürecinin insan ve toplum hayatındaki yansımalarını çok boyutlu olarak anlamaya çalışıyorum. Elbette dünyanın dinamik gündemiyle bu konulara yenilerini eklemek de mümkün.

15) Değerli yaşamın iyi örnekleri takip ederek kolaylaşacağını söylüyorsunuz. Bu noktada iyi örnek kriterimiz ne olmalıdır?

İnsanlık iyi, örnek ve model insanlara tarihin her döneminde ihtiyaç duymuştur. Çünkü toplumların sadece ahlaki gelişimleri değil, sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmaları da bu insanlar sayesinde mümkündür. Onların her açıdan desteklenmesi, ödüllendirilmesi ve kamusal görünürlüklerinin artırılması gerekiyor.

16) Hayatınızda kıymetli tesirleri olan 3 kişi?

Aile büyüklerim, bazı öğretmenlerim ve arkadaşlarım.

17) Her gün mutlaka yaptığımız rutin?

Günün muhasebesini/değerlendirmesini, ertesi günün ise planlamasını yapmayı seviyorum.

18) Kullanmaktan en çok hoşlandığımız deyim?

“İnsanın yakıtı umuttur...”

19) Üniversiteli gençlere tavsiye ya da hayat düsturu olacak bir cümle söyler misiniz?

Kendinize güvenin, çok çalışın, ne yaşarsanız yaşayın ya da hangi engel(ler)le karşılaşırsanız karşılaştığınız asla vazgeçmeyi düşünmeyin, tembellik etmeyin, hayallerinizi ertelemeyin ve onları gerçekleştirmek için gece gündüz çalışmaktan asla vazgeçmeyin. Ve en önemlisi Ülkemize ve insanımıza tutkuyla bağlanın...

20) Bugün kâğıt-kalemle mi yoksa elektronik ortam ile mi anlatmak daha etkilidir?

Bu sorunun cevabı genç, yetişkin ve ileri yaş grubundaki kişilere göre, yani kuşaklara göre değişir. Gençlere genellikle dijital dünyanın imkânlarını kullanarak seslenmek gerektiğinde kuşku yok elbette...

21) Hissetmeyi en sevdiğiniz duygu hangisi?

Buna kısa süre önce “tevazu” diyordum. Şimdi ise “huzur”u da eklemek istiyorum. Galiba yaş aldıkça böyle oluyor):

22) Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Dürüst, ahlaklı, hoşgörülü, mütevazı ve çalışkan olun. Ülkemize ve insanlığın geleceğine daima güvenin. Hiçbir zaman ve hiçbir konuda umudunuzu asla yitirmeyin. Kökleri derinlerde, dalları ve yaprakları göklere uzanan kocaman bir çınarın gölgesinde yaşadığınızı unutmayın. Bu koca çınarın beslediği milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerinize ve köklerinize sınımsız sarılın. Unutmayın ki gelecek sizin ellerinizde şekillenecek. Ve emin olun ki siz böyle baktıkça, geleceğiniz geçmişinizden çok daha başarılı, huzurlu ve umutlu olacak...

RÖPORTAJ:
Yunus Akyıldız
Muhammet Balcı

BİR İHTİYAR

Seyfettin Kılıç

KÜ Çağdaş Türk Dili Lehçeleri

Bir ihtiyar, sakalları kızarmış sigara kokar,
Önünde bir testisi var, içerisinde su var sanır,
Bilmez akan gözyaşları testinin kalbinde parlar,
Kana kana içer fark etmez, ne de olsa ihtiyar.

Bir ihtiyar, sakindir belki çılgın veya hantal,
Yaşanmışlıkların perdesini aralamaktan korkar,
Araladığı takdirde kötü anılar yüreğe batar,
Önüne bakar ne kaldıysa ne de olsa ihtiyar.

Bir ihtiyar, sebepsizce her daim haklı çıkar,
Yüzü solmuş artık direnemez dünyadan kopar,
Ölüm geldi çattı eridi dağlarda kar,
Bir kefen ki küçücük, nede olsa ihtiyar.

Bir ihtiyar, düşün dev bir çınar,
Artık gölge değil, gölgede yatan yar,
Koyulurken gölgesine çınarla beraber ağlar,
Belki bir çınar olur tekrar, nede olsa ihtiyar.

Bir ihtiyar, çınara su veren güzeli kalbine saplar,
Uzaktan sevmek işte, Cemal Süreya kadar,
Yazdığı birkaç satır ondandır, onlar hala yaşar,
Son satıra kaldı sözü, nede olsa ihtiyar.

İBN TUFEYL'İN RUH ÜLKESİ

Yusuf DALKILIÇ

KÜ İlahiyat Fakültesi

İslam dünyasında İbn Tufeyl, Batı'da Abubacer adıyla tanınmaktadır. Endülüs'ün yetiştirdiği en büyük İslam düşünürlerinden birisi olan İbn Tufeyl'in asıl adı Ebubekr Muhammed bin Abdülmelik bin Muhammed bin Muhammed bin Muhammed bin Tufeyl el-Kaysî olup milâdî 1106 yılında Gırnata'nın kuzeydoğusundaki Vadiü'l-Aş'ta doğdu. Künyesi Ebu Cafer olarak söylene de yaygın olarak bilineni Ebu Bekr'dir. Araplar arasında saygınlığı olan Kays kabilesine mensuptur.¹

İbn Tufeyl'in gençlik yıllarına ait bilgileri aktaran yeterli kaynak elde mevcut değildir. Dolayısıyla eğitim hayatı da tam olarak bilinmemektedir.² Ancak o dönemlerde Endülüs'ün iki tane çok önemli ilim ve kültür merkezi olarak bilinen, günümüz Sevilla ve Kurtuba gibi bölgelerinde eğitim almış veya yetişmiş olması muhtemeldir. Nitekim sahip olduğu ilmî donanımları da bunu doğrular niteliktedir. Ayrıca İbn Tufeyl'in talebesi Nureddin Bitrûcî'nin (ö. 1217) onu, kadı olarak anması ve Lisanüddin İbnü'l-Hatib'in, kendisini filozof, tabip, fakih olarak nitelemesi, astronomi ve felsefenin yanında özellikle İslam Hukuku ve Kelam gibi din bilimleri alanında da yetkin olduğunu kanıtlar niteliktedir.³

İbn Tufeyl, Gırnata valisinin ve Muvahhidî Sultanı Ebu Yakup Yusuf'un özel hekimliğini yaptığı sırada sultanın aynı zamanda yakın dostu da olmuş ve hatta rivayete göre onun vezirliğini de yapmıştır. Bu yakın ilgi ve dostluk Endülüs'te bilim ve düşünce hayatına çok etki etmiş, devrin önemli bilim ve düşünce adamları sarayda toplanmış ve ilmî çalışmaları desteklenmiştir. Abdülvahid el-Merakesî'nin bu yakınlığı şöyle aktarmıştır: “*Sultan'ın İbn Tufeyl'e karşı büyük sevgi ve dostluğu vardı. Uzun süreler gece gündüz onun yanında kaldığını ve pek dışarı çıkmadığını söylerler*”⁴

İbn Tufeyl, sultanla yakın dostluğu devam ederken İbn Rüşd'ü ona takdim etmiş ve İbn Rüşd de bu ortamda yetişme imkânı bulmuştur. Ayrıca felsefe alanında kendisine yakın

¹İbn Sina, İbn Tufeyl, *Hay Bin Yakzan*, çev. M. Şerafeddin Yalıtıkaya, Babanzâde Reşid (İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2021)

²Hilmi Ziya Ülken, *İslâm Felsefesi Kaynakları ve Etkileri* (İstanbul: Ülken Yay.).

³İlhan Kutluer, “İbn Tufeyl”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yay., 1999), 20/418-425.

⁴İbn Sina, *Hay Bin Yakzan*.

ilgi göstermiş ve ilmi çalışmalarını desteklemiştir.⁵ Hatta ilerleyen zamanlarda bazı ilmi meselelerin halli konusunda kendisinin de yaşlı oluşunu da gerekçe göstererek İbn Rüşd'e sorumluluk verilmesini sağlamıştır.

Hay Bin Yakzan eseri bir "Salamân-u Absâl" türü bir eser olarak kabul edilmektedir. Bu tür eserlerin ilki ise İslam bilim tarihinde "Bilimsel Çeviri Faaliyetleri"⁶ diye adlandırılan devirde Huneyn bin İshak (ö.810h.) tarafından Yunanca'dan Arapça'ya yapılmıştır.⁷

Salamân-u Absâl hikâye türünün kökeninin Hz. Musa ve dolayısıyla Tevrat'a dayandırılanlar olduğu gibi Sümerlere dek uzandığını söylenmiştir. Yunanca aslının ortada olmayışı, Mezopotamya kültürünün bu tür öykülerin ana merkezlerinden biri oluşu ve Tevrat başta olmak üzere kutsal metinlerin bu tür eserlere kaynaklık edecek yapıya sahip oluşu kökeni hakkındaki ihtilafların sebepleri arasında sayılabilir.⁸

Buna karşılık Lâmi Çelebi, Prof. Dr. Nazif Şahinoğlu'nun bu konuda aksi yöndeki görüşünü şöyle naklediyor: "Huneyn bin İshak tercümesinin Yunanca aslı henüz bulunmamıştır. Adı geçen tercümeyle ait bir nüshanın Britanya Müzesi Kitaplığı'nın yazma eserler kısmında 14540 a44'de kayıtlı olduğunu, küçük boy 11 sayfadan ibaret olan bu tercümenin *Kıssat-u Salaman ve Absâl, Tercümat-u Huneyn bin İshak el-İbadî min-el Yunânî* adıyla Kahire'de 1908 yılında *Tis'a Rasâ'il İbn Sina ve Kıssat-u Salâman ve Absâl*" isimli esere dayandırarak söylemektedir."⁹

Salamân-u Absâl türü eserler konusu çok geniş olduğu için biz sözü daha fazla uzatmaksızın, bu tür yazı geleneğinin kısa tarihçesi ve bu türde eserler veren belli başlı filozoflara değinmekle iktifa edeceğiz.

İBN SİNÂ VE HAY BİN YAKZAN

İbn Sina'nın, Ferdecan Kalesi'nde hapis hayatındayken yazdığı eserlerden biri de Hay bin Yakzan'dır. Bu çalışma ilerleyen zaman içinde İslam dünyasında çok yankı bulmuştur. Öyle ki kendisinden etkilenerek Sühreverdî (ö. 1191) el-Gurbetü'l Garbiyye; İbnü'n Nefis (ö.

⁵ İbn Sina, *Hay Bin Yakzan*.

⁶ Dünya tarihinde üç büyük tercüme döneminden bahsedilmektedir. Bunlardan ikincisi milâdî VIII. asrın başlarından itibaren halife Hâlid b. Yezîd b. Muâviye (ö.85/704) zamanında başlamıştır. Bkz. Muhammed Hayri Şahin, *Tefsir'de Usul Farklılığı Mukâtil ile Câbirî Örneği* (İstanbul: Hiper Yay., 2021), s.34

⁷ Ziya Avşar, "Evrensel Bir Hikâye: Salamân-u Absâl ve Kökeni", *TurkishStudies*, 2007, 185-200.

⁸ Erol Uludağ, *Salamân ve Absâl*(İstanbul: Büyüyen Ay Yay.)

⁹ Ziya Avşar, agm.

1288) er-Risâletü'l Kâmilîyye fi's-Siyeri'n-Nebeviyye; Molla Câmî (ö. 1492) Salamân ve Absâl adlı eserleri kaleme almışlardır.¹⁰

İbn Sinâ, İslam dünyasında hayatı hakkında en fazla bilgi sahibi olunan filozoflardandır. Ebû Ali Sinâ ya da İbn Sinâ; Batılıların söyleyişleriyle Avicenna künyesiyle meşhurdur. Eş-Şeyhü'r-Reîs, Hücetü'l Hakk, Şeref'ül-Mülk, ed-Düstûr gibi vasıflarla da anılır.¹¹

İbn Sinâ'nın Hay bin Yakzân eserindeki anlatımı kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Hikâyenin kahramanlarından olan filozof, arkadaşıyla birlikte gezinti yaparken karşılıklarına olgun yaşta, gösterişli ve bilge biri çıkar. Adı Hay bin Yakzan olan bu kişi kendisinin Beytü'l- Makdis yöresinden olduğunu söyler. Filozof ve bilge (Hay bin Yakzan),çeşitli ilmî meseleler üzerine sohbet ederler. Hay bin Yakzan daha sonra çıktığı seyahatleri ve esnasında gördüğü beldeleri filozofa anlatır. Bu beldeler doğu-batı arasında, batı istikametinde ve doğu istikametinde olmak üzere üç bölgede yer almaktadır. Son iki bölgenin sınırlarının ötesine geçmek sıradan seyyahların işi değildir. Ötelere gitmek ancak "Âb-ı Hayat (Hayat Pınarı)" denilen bir çağlayandan içmek, orada yıkanıp arınmakla mümkündür. Batı istikametinin son ucunda Ayn Hamie denilen büyük, kızgın bir deniz vardır. Burası güneşin battığı yerdir. Onların ötesinde ise on iki bölgeye ayrılmış geniş bir ülke yer almaktadır. Daha ötesi insanların giremediği uçsuz bucaksız ruhanî varlıkların oturduğu memleketlerdir.

İnsan türünün yaşadığı beldeden daha doğuya ilerleyince şeytanın iki boynuzu arasında güneşin doğduğu beldeye varılır. İlerisi meleklerin beldesi olup daha ötelere bütün belde sakinlerinin itaat etmekle yükümlü olduğu ulu padişahın huzuru bulunmaktadır. Hay, filozofa "Şimdi istersen benimle gel seni ulu padişaha götürüyüm" der.¹²

Bu alanda eser veren bir diğer filozof ise Sühreverdî'dir. Kısa ve çalkantılı sayılabilecek hayatına karşın çok sayıda eser telif etmiş ve fakat eserlerinin hiçbiri Latince'ye çevrilmemiştir. Dolayısıyla Batı dünyasında da pek tanınmamıştır. el-Gurbetü-l Ğarbiyye en tanınmış eseridir.

¹⁰ İbn Sina, *Hay Bin Yakzan*, s.9.

¹¹ Arslan Terzioğlu, "İbn Sina", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yay., 1999), 20/353-358.

¹² Terzioğlu, "İbn Sina", 20/353-358.; İlhan Kutluer, Hasan Katipoğlu, "Hay b. Yakzân", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yay., 1997), 16/551-554.

HAY BİN YAKZAN KİTABININ KISA ÖZETİ

1. Bölüm: Hay'ın Dünyaya Gelişi

Birinci Varsayım: “Hay, Ekvador’un altında Hint Adaları’nın birinde anasız babasız bazı tabii şartların oluşmasıyla var olmuştur.”

İkinci Varsayım: “Hay bin Yakzan’ın ortaya çıktığı adanın karşısında bir başka ada daha vardır. İnsanların yaşadığı son derece bayındır, zengin ve müreffeh bir yaşam hüküm sürmektedir.” Adadaki despot hükümdarın kız kardeşi fakir bir gence âşık olur. Zengin kız-fakir oğlan misali birbirine denk olmayan bu âşıklar gizlice evlenirler ve çocukları olur. Ailesinden çekinen kralın kız kardeşi, çocuğu dünyaya getirip bir gece sandığın içine yerleştirir. Denizin kıyısına getirip iyice kapattığı sandığı Tanrı’ya dua ederek denize bırakır. Çocuğun denize bırakıldığı gün yılda iki kez kabaran denizin kabarması da o güne denk gelmiştir. Dalgalar sandığı karşı adanın içlerine kadar sürükler. Çocuğun ağlama sesini duyan adadaki bir ceylan, tahta ve çivileri gevşeyen sandığı ayaklarıyla açar ve çocuğu emzirir.

2. Bölüm: Doğanın Kucağında/Anne Ceylan

“Hay bin Yakzan, ceylanı annesi olarak algılamaktadır. Ceylan da onu yavrusu gibi koruyup kollamakta ve beslemektedir. Hay, ilk zamanlarda hayvanları taklit etmeye çalışmaktadır. Zamanla büyür ve diğer hayvanlardan farklı olduğunu algılar. Adada yırtıcı hayvan yoktur.” Dolayısıyla Hay, güvenlik içinde büyür. Ceylan onu adanın meyvesi en bol, en güzel, en leziz olan kısımlarına götürür.

Hay, zamanla hayvanlarla kendisi arasındaki farkların bilincine varır, hayvanlar ve kendisi üzerinde düşünmeye başlar. Hayvanların belli uzuvları kıllar ile örtülüyken Hay’ın vücudu öyle değildir. Bu durumdan utanç duymaktadır. **“Hay’da ortaya çıkan ilk duygu utanma duygusudur.”**

Hay, etrafı ve doğayı akıyla keşfeder. Kendisine yapraklardan kıyafet ve hayvanlara benzemek için kuyruk, sopadan da savunma aracı yapar. Daha sonra ise akıl yürüterek ölü bir kartalın tüy ve kanatları ile kendini örter.

Nihayet bir gün anne ceylan ölür. Hay, onu yaşatmak için epeyce deneyler yapar. Ceylanın organlarını incelemeye başlar ama bunda muvaffak olamaz. Etrafı incelemeye

devam eder. Kavga eden iki kargaya gözü ilişir. Biri ölür diğeri ölen kargayı bir çukur açarak içine gömer. Hay, bunu görerek aynı şekilde anne ceylanı gömer. Daha sonra “Hay, ormanda çıkan bir yangın sonucu ateşi keşfeder. Onun yakıcı, aydınlatıcı ve ısıtıcı gücünü fark eder.” Anne ceylanın ölümünden sonra ölü ve diri hayvan anatomilerini incelemektedir. Giderek bu konuda hayli donanımlı hale gelmiştir.

3. Bölüm: “Varlığın Özüne Doğru”

Hay artık “oluş ve bozuluş” evreninde *Âlem-i Kevn-ü fesad varlıkları* hayvan, bitki, maden, taş, toprak, yağmur, kar, ısı... Tüm varlıkları derinlemesine araştırmaya başlar ve onları kendi içinde bir düzene sokar. Her birindeki farklı nitelikleri birbiriyle uyuşan ya da çelişen yanları gözlemler. Hay adayı adeta laboratuvar gibi kullanmaktadır. Aslında çevre ve varlıklarla birlikte kendisini de gözlemlemeye devam eder.

Hayvanların ve bitkilerin yapısını inceleyen Hay, ortak nitelikleri olduğunu keşfeder. Bu niteliklerin “*hayvanlarda yetkin bir dereceye ulaştığı halde bitkiler taşıdıkları kimi engeller nedeniyle yetkinliğe ulaşamadığı*” sonucuna varır. Buna karşın bütün nesnelere gerçekte tek bir varlık olduğunu kavrar.

“Cisimlerin biçimleri, Hay bin Yakzân’ın evrende ulaştığı ilk bilgidir. Biçimlerin duyularla değil akılla kavranabileceğini idrak eder.”

“Hay, bütün bu çaba ve incelemelerin sonucunda belli bilgilere ulaşınca Tanrı vergisi (İlm-i Zarurî) olarak her yaratılanın bir yaratıcısı olduğu gerçeğini kavrar. Buna koşut olarak bütün biçimler için bir özne ve etken bulunması gerekir gerçeğini benimser.”

4. Bölüm: “Sıfırdan Sonsuza”

Hay, nesnelere tam istediğini bulamayınca son derece bağımsız ve yetkin olduğunu kavradığı Öz’ü bulma hususunda gökyüzünü incelemeye başlar. “*Çünkü evren yaratılmışsa onu yaratmak için bir yaratıcı gereklidir.*” Evrenin kendi kendine ya da tesadüfler sonucunda var olamayacağı sonucuna varır. “*Onu var edecek bir özne olmalıdır.*” Ancak bu özne duyularla algılanabilen bir şey ya da cisim olamaz. “*Çünkü duyularla algılanabilen şey*

cisimdir.” Bu durum da var edilmiş evrenin bir parçası olur ki, hakiki Öz bütün bunlardan uzak olmalıdır fikrine ulaşır.

Cisimlerle evreninin Yaratıcısı arasındaki farkları aramaya devam ederken cisimlerin niteliklerinin birbirinden uzak olduğunu keşfeder. Yani cisimlerin bir eni, boyu ve derinliği varken evrenin yaratıcısının bunlardan uzak olduğunu kavrar. *“Nitekim taş ikiye bölündüğü zaman taşın aşağıya doğru hareketini zorunlu kılan (yerçekimi) hareket de ikiye bölünür”*. Buna göre taş parçalandığı zaman bütün parçalar aşağı yönde hareket etmeye devam eder. *“Cismin sınırlılığı sonluğu kanıtlandığına göre cismin taşıyacağı niteliklerin de sınırlı olması gerekir.”* Hay, bütün bu inceleme ve araştırmaların sonucunda anlar ki evren o bir tek Özne'nin eseridir.

5. Bölüm: “Yolun Sonu”

Hay, edindiği her bilgiyle yeni bir bilginin kapısını aralamakla geçen ömründen otuz beş yılı aşkın süre geçirmiştir. Ulaştığı bilgiler ve artık sahip olduğu olgunluk neticesinde gördüğü her cisimde, dokunduğu her nesnede eserden öte, onların mucidine yönelir. Artık yavaş yavaş somut âlemden soğuyarak ötelere ötesine ilgi duymaya başlar. Çünkü kulağı, gözü, eli, ayağı, dili vs. gibi organlar sadece cisimle ilgili nitelikleri duyumsayabildiğini idrak eder. Hakiki Öz cisim ve türevlerinden arınmış olduğunun idrakine varır. Gerçek Öz'ün, değişim ve bozulmaya uğramasının imkânsız olduğunun bilincindedir. Öz'ü müşahade eder, O'nun hoşnut olacağı şeyleri yapmaktan geri durmaması gerektiği bilinciyle hareket eder. Hay, artık daha çok düşüncelere dalarak, zamanının büyük bir kısmını Yüce Varlık'a ayırmaya başlar. Evren yerine ötelere arzular fakat yine de yaşanan evrenden kendini tam olarak soyutlayamaz. Çünkü evren ve içindekilere gereksinim duyar. Nefes almak, uyumak, yemek, içmek, yürümek gibi temel gereksinimlerden kendini soyutlaması imkânsızdır. Hay, Gerçek Öz'ü aramaya devam ederken hayvanlarla kendisi arasındaki farkları tekrar tekrar müşahade eder. Kendisi evrenin de ötesini aramaya ilgi duyarken, hayvanlarda böyle bir merak duygusu ve arayışın olmadığını, aksine onlar doğumlarından ölümlerine kadar yeme içme ve çiftleşme gereksinimi duymaktadırlar. Kendisindeki Mutlak Varlık'a yönelik müşahade onlarda mevcut değil. Yani onların ulaşabileceği bilinç düzeyinin mevcut durumlarıyla sınırlı olduğunu idrak eder.

Hay, gök cisimlerini incelemeye yönelip onlarla ilgili epeyce çalışmalar yaptıktan sonra tekrar kendi kendini araştırmaya başlar. Ruhu yönüyle zorunlu Varlık'a benzer yönlerinin olduğunu anlar. Zorunlu Varlık, cisimlerden arınmış olduğu gibi ruhunun da cisim olmadığı, cisimle benzeşen yanlarının da olmadığını idrak eder. Kendini bilen her şeyi bildiğini, kendini bilmeyenin hiçbir şey bilemeyeceğini öğrenir. Ne yiyip içtiğinden ne kadar uyuması gerektiğine tabiattaki haklarından başka canlıların hakkını gözetmeye kadar kendisini ve çevresini bir düzene koymasının elzem olduğunu kavrar. *“Tanrısal Evren'e ulaşmak için öncelikli olarak bu evrendeki her şeyin yerli yerinde olması için çabalamalıyım.”* düşüncesindedir. *“Her gören bakar belki ama her bakan da göremezdi.”* Şu çelişkiyi de yaşamaktan kendini soyutlayamıyordu: *“Bu dünya ile öte dünya kuma gibidirler. Hangisinin gönlünü yapsa diğerini gücendirmiş olurdu.”*

6. Bölüm: “Gerçeğin İki Yüzü”

Altıncı ve son bölümde Hay, kendisi gibi bir insanla karşılaşır. **“Absâl, Hay'ın karşılaştığı ilk insandır”**. O zamana kadar iletişim kurma tecrübesini yaşamamıştır. Yalnızca diğer canlılardan öğrendiği iletişimleri Absâl'da da uygulasa da bunun insana özgü olacağını idrakine varır. Absâl'dan konuşmayı öğrenir ve O'nunla vakit geçirmekten hoşlanır. Ancak bu vakit geçirmeleri de hep anlamlı ve nitelikli şekildedir. Daha öncesinde ise Absâl'ın adasına gitmesini, insanlara hakikati anlatma serüveni kitapta detaylıca anlatılmaktadır. Absâl ile Hay, kendi adasına tekrardan dönerler ve Hay yine kendi yöntemleriyle eski makamlarına yükseldiğini; Absâl'ın da benzer yöntemler takip ederek yüce makamlarına ulaştığı anlatılarak hikâye nihayete erdirilir.

SON SÖZ

İbn Tufeyl, yüce makamlara herkesin ulaşmasının mümkün olmadığını ancak bu makamlara Yüce Yaratıcı bilgisine sahip olanların ulaşabileceğini söylemektedir. Hay diye bir karakter gerçekte var olmamıştır. Hay aslında, İbni Tufeyl'in iç âleminin yansıması; İşrâkî felsefenin özelinde ete kemiğe bürünmüş halidir denebilir. İşrâkîlik, fizikle metafiziğin harmanlanmış bir anlayışıdır. Aslında Anadolu'yu da mayalayan en önemli unsurların başında gelir.

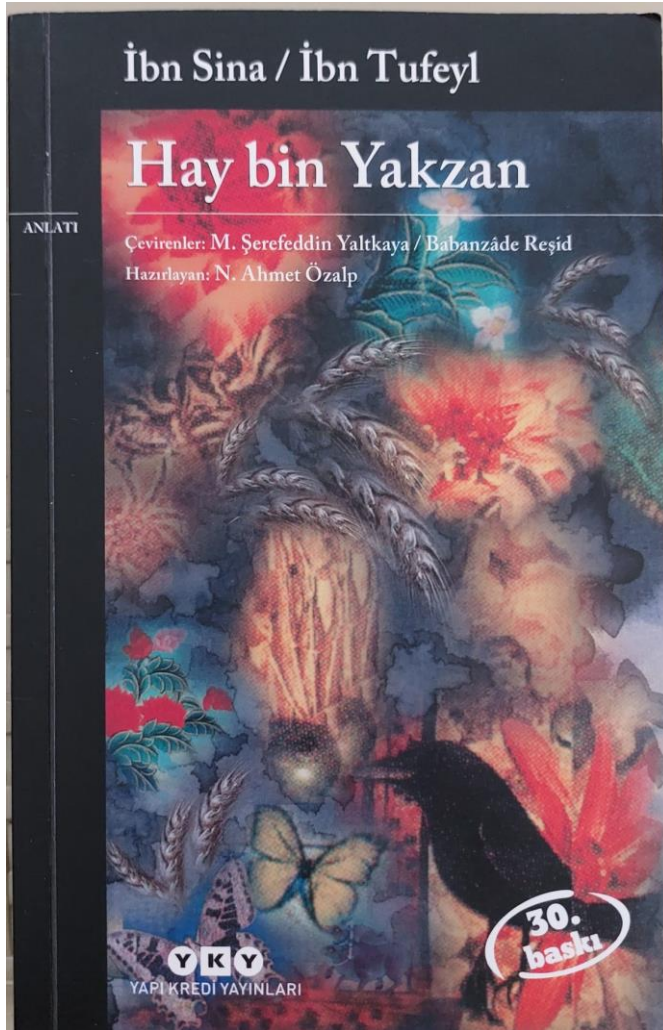
Hay bin Yakzan hikâyesi gerek bu alanda ilk eser veren İbni Sina'nın gerekse yine bu alanda tartışmasız en kaliteli eseri ortaya koyan İbn Tufeyl'in anlatılarında kurgulanışı ve etkileri yönüyle oldukça ilgi çekicidir. Aslında bu eser bir hikmet ve hakikat arayışının yolculuğudur. Hikâyede insanın insanla, insanın doğa ve doğanın içindekilerle ve nihayet insanın Yaratıcı ile ilişkilerini ele alan ilgi çekici bir eserdir. Yani insanın tabiatta fitri akıl ve sezgi ile neleri ortaya koyabileceğini gösteren belki de en önemli ütopyik hikayedir. İbn Tufeyl'in İslam dünyasına yaptığı katkılar şüphesiz ki çok çeşitlilik arz eder fakat en önemli katkı Hay bin Yakzan ile olmuştur denilebilir. O, dini ilimler, astronomi, matematik ve felsefe alanlarının yanında aynı zamanda usta bir şairdir. Yaklaşık yedi bin beyitten oluşan şiirleri hâlâ Türkçe'ye çevrilmemiş olması son derece manidardır.

Endülüs'ün Hristiyanların eline geçmesiyle birlikte yani 14. yy'den itibaren başta İbn Sina olmak üzere İbn Tufeyl de diğerleri gibi batıda ilgi görmüş ve çoğu batılı aydını

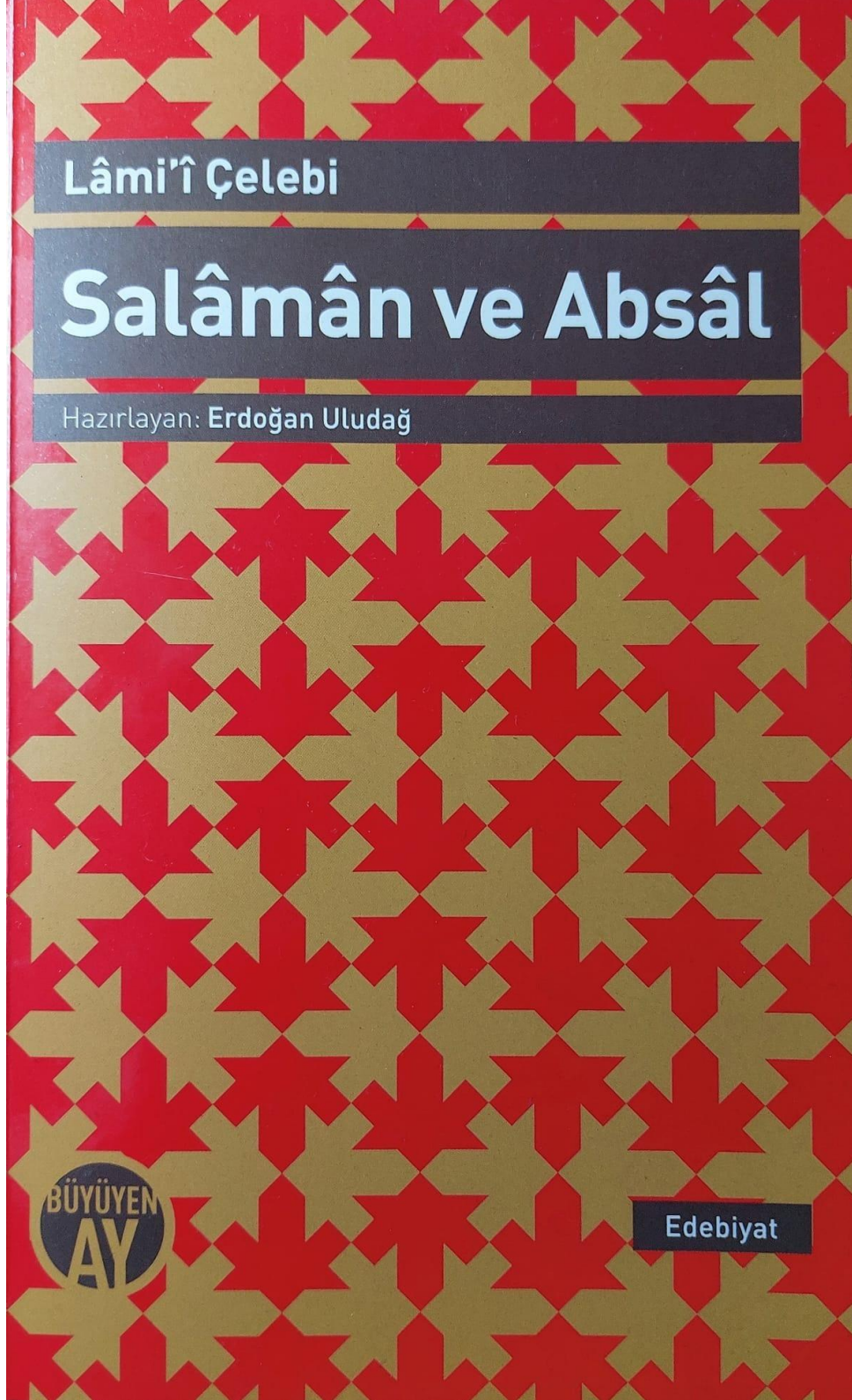
etkilemiş ve onlar da onu taklit etmeye çalışmıştır.

Son olarak şu konuya da değinerek yazımı sonlandırmak istiyorum. Son dönemlerde ülkemizde İbnTufeyl ile ilgili nitelikli çalışmalar yapılmakta ise de kanaatimce arzu edilen seviyede olduğu söylenemez. Nerdeyse bütün batı ülkelerinde İbn Tufeyl ile ilgili çalışmalar mevcutken İslam âleminde bu tür çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Bizim olanı, bizden olanı önce ve en çok biz sahiplenmeliyiz.

Endülüslü İslâm düşünürü İbnTufeyl'in günümüzden 850 yıl önce yazdığı Hay Bin Yakzan, birçok Avrupa diline tercüme edilmiş, Batıda ve Doğuda çok

sayıda sanatçı ve düşünürü etkilemiş, bu eserden ilhamla romanlar yazılmıştır. İbnTufeyl bu eserde; insan eli değmemiş tabiatın bağrında, sosyo-kültürel etkilerden arındırılmış bir insanın tek başına tecrübe ettiği ruh ve düşünce gelişimini anlatmaktadır.

DİNDARLIK VE AHLAK İLİŞKİSİ: ŞEKİLCİ DİNDARLIKTAN AHLAK MERKEZLİ DİNDARLIĞA

Ahmet Can Kuşoğlu

KÜ İlahiyat Fakültesi

Dinlerin temel gönderilme amaçları insanların anlam dünyasını kurmak ve insanın tabiatına yakışır eylem ve davranışlarda bulunmasını sağlamaktır. İnsanın anlam dünyasını kurma çerçevesinde tevhit, nübüvvet, ahiret, ibadet ve ahlak esaslarını vazeder. Tevhit yasasının amacı bireyin hayatını biricik ve ortağı olmayan Allah inancı temeline oturtmasıdır. Nübüvvet yasasının amacı Allah'ın yeryüzüne gönderdiği resulünün kulların hayatının her alanında örnek olmasıdır. Ahiret esası insana dünya hayatında yaptıklarının elbet karşısına çıkacağını hatırlatır. İbadet esası, bireylerdeki kulluk bilincini fiili olarak her daim zinde tutar. Ahlak yasası ise bütün bunlara şamildir. Hepsinin bir nevi toplamı şeklinde Müslüman bireylerin hayatlarının her alanında gerek teorik, gerekse pratik şekilde tezahür eder.

Peygamberimiz de tüm bu esasları uygulayıp sahabeye örnek olmuştur. Bu çerçevede dinin amacı ahlaklı birey ve toplum oluşturmaktır. İslam ahlakında hakiki tutum ahlaki ilkelerin sadece zihinde yer alması değil, bilfiil yaşanması, eylem ve davranışlarla örnek olunması esastır.

Hız Muhammed peygamber olarak İslam'ın bütün inanç esaslarını, ibadet esaslarını ve ahlak esaslarını bizzat uygulayarak çevresindeki insanlara örnek olmuştur. Böylece birbirine güvenen, elinden dilinden diğer insanların emin olduğu, paylaşmayı bilen, yardımlaşan ve bütün bunları tevhid inancı ve yaratıcıya ibadetle bütünleştiren bir topluluk meydana getirmiştir. Onun mesajını çok iyi anlayan sahabe nesli dini hayatı sadece ibadete ve diğer dini uygulamalara hasretmemiş, ahlaki eylem ve davranışları da önemsemiştir. Peygamber sonrası oluşan İslam kültür ve medeniyetinde de ortaya çıkmış olan kelim, felsefe ve tasavvuf gibi ekollerin de ana görüşlerinde ahlaki hayat hep önemli kabul edilerek vurgulanmış ve üzerinde kurulmuştur. Bu çerçevede ilk kelamî ekollerden olan mutezile ve Ehl-i Sünnetin büyük itikadî ekollerinden Maturidilik başta olmak üzere ahlaki hayatın vazgeçilmez unsuru olan insan özgürlüğünü temellendirmişlerdir. Özellikle Maturidiliğin ahlaki anlamda iyi ve kötünün akılla bilinebileceği görüşü, insanın ahlaki hayatını kurmada ve eylemlerini yönetmede İslam kültürünün ana görüşlerinden biri olmuştur.

İslam medeniyetinde ortaya çıkmış felsefi ekoller de insanın yapısını, özelliklerini ve nefsinin güçlerini ele alarak davranışlarımızın temeli hakkında ahlak alanında etkili teoriler geliştirmişlerdir. İslam ahlak felsefesi alanında özellikle Peygamberimizin de tavsiye ettiği itidal yani orta yolda olma anlayışı ana görüş olarak temellendirilmiştir. Orta yolda olmak demek insanın eylem ve davranışlarında ifrat ve tefritten uzak kalmasıdır. Bu ise insanın arzu istek ve heveslerini tamamen yok etmeden aklın kontrolünde kullanması ile mümkündür. Orta yolda olmaya ahlak alanında en bariz örnek olarak, ne cimrilik ne de müsriflik yapmadan dağıtmak ve yardımlaşmak olarak cömert davranmak gösterilebilir. İnsanın eylem ve davranışlarını temele alan nefsin kötülüklerinden arındırılmasını esas kabul eden tasavvufi anlayışlarda da ahlak hep öncelikli olarak yer almıştır.

Hız. Peygamberin İslam mesajının geniş kitleler tarafından kabul edilmesinde ve içtenlikle benimsenmesinde eylem ve davranışlarında örnek olan ve kendisine her bakımdan güvenilen Müslüman bireylerin etkisi çok büyük olmuştur. Bu Müslüman bireyler, İslam'ın sadece ibadet veya muamelat alanındaki emir ve yasaklarıyla değil, özellikle toplumun diğer bireylerinin gözü önünde olan ahlaki eylem ve davranışlarıyla dini hayatlarını

şekillendirilmişlerdir. Örneğin Uzak Doğu'da İslam'ın yayıldığı dönemde Müslüman tüccarların ticari hayattaki örnek davranışları ve eylemleri sebebiyle çok sayıda kişi İslam'ın mesajını içtenlikle kabul ederek hidayete ermiştir. Yine Türklerin Müslümanlaşması sürecinde Hoca Ahmed Yesevi'nin ahlak esaslı dindarlık anlayışı çok etkili olmuş ve Türklerin Müslümanlaşmasını kolaylaştırmıştır. Balkanlar'ın Müslümanlaşmasında da çevresine güven veren bütün ilişkilerinde “emin” sıfatını taşıyan dürüst ve ahlaki bir örneklik teşkil eden sufiler etkili olmuştur. Bu çerçevede baktığımızda dindarlığı ahlakla özdeşleştiren ve bunu hayatında da gösteren, toplum içerisinde güvenilen insanların İslam kültürüne ve İslam'ın mesajının yayılmasına büyük katkıları olduğu tarih açısından açıktır.

İslam'ın temel mesajının ahlak olduğunun unutulduğu veya önemsenmediği dönemlerde dindarlık, ibadet merkezli şekilsel bir yapıya bürünmüştür. İbn Tufeyl'in Hay b. Yakzân hikâyesinde dikkat çekmek istediğim bir husus vardır. Hay, bilindiği üzere ıssız bir adada tek başına büyüüp Hakkı kendi çabalarıyla bulmuştur. Kahramanımız büyüüp olgunlaştıktan sonra Allah'ı kendi çabalarıyla bulup, O'na nasıl hizmet edeceğini düşünüp derin tefekkürle dalmıştır. Bunun sonucunda Hay, Allah'ı bilip O'na ibadet etmenin gereğinin yeryüzündeki canlılara yardım etmekten ve düşeni kaldırmaktan geçeceğini düşünmüştür. Bu bağlamda nerede ters dönmüş bir kaplumbağa görse düzeltmiş, Nerede gövdesi çalılığa sıkışmış bir ceylan göre kurtarmış ve nerede güneş alamayıp fotosentez yapamayan bir bitki görse onun güneş görmesini engelleyici unsurlarını bertaraf etmiştir. Kısacası Hay, Allah'a hizmeti, yarattıklarına hizmet etmekte görmüştür. Allah'ın insandan daha aciz surette yarattığı canlılara kendi iradesinin ve dünyaya geliş gayesinin farkında olarak hizmet etmeyi bir insanlık vazifesi addedip, O'na olan ibadetini bu şekilde yapmıştır. Böyle yaparak Hay, Allah'ın ahlakı ile ahlaklanmıştır. İşte ibadetin en saf hali budur.

Dindarlık, sadece şekil itibarıyla Allah'a ibadet etmek değil, aynı zamanda ve belki de daha önemlisi toplumsal dayanışma, insanlar arasındaki düzeni sağlama, iyi ve güzele teşvik etme kısacası herkese ve her şeye iyilik yapmaktır. Ama maalesef ki günümüzde dindarlık deyince ahlaklılık anlaşılmamaktadır. “O iyi bir dindardır” şeklinde bir cümle duyduğumuzda akıllara o kişinin ahlaklı olduğu, Allah'ın ve Hz. Peygamberin ahlakıyla ahlaklandığı değil de, çok ibadet yaptığı gelmektedir. Hâlbuki “O iyi bir dindardır” denilince o kişinin çok ibadet etmesiyle birlikte çevresine karşı iyi ameller işlediği ve dinin öngördüğü erdemlere sahip olduğunun anlaşılması gerekir. Aslında bakılırsa bireyselleşen ve çoğunlukla şekilcilikten ibaret olan günümüzdeki dindarlık algısı, kısaca tanımlamak gerekirse asosyal bir dindarlıktır. Adeta içine kapanık, insanlarla iletişimi zayıf ve kimseye faydası olmayan, hayatı kendi

içinde ve kendi dünyasında yaşayan insan profilini hatırlatır. Lakin bu yanlıştır. Çünkü küreselleşen dünyanın ve değerler krizinin ortasındaki bir İslam dindarlığı, yanlış tanımlamalarla şekilcilik çerçevesine hapsolüp kendi kabuğuna çekilemez, çekilmemelidir. İçinde bulunduğumuz değerler krizini çözebilmek için ahlak merkezli din kavramını benimsememiz gerekmektedir. Ahlak merkezli din kavramı, ancak nitelikli erdemler ve güzel ahlak çatısı altında sağlanabilir. Bunun için Müslümanlar; öncelikle bireysellik ve bencilik gibi hayatımıza uzun süredir sinmiş kapitalist kavramların yanlışlığını ve toplumsal ahlak bağlamında faydasız olduğunu kavrayabilmelidir. Eğer bu şekilde etraflıca bir problem tespiti yapılabilirse çözüm bu doğrultuda daha kolay olacaktır.

Bu çerçevede ileri sürebileceğimiz görüşler şunlardır: Müslümanların dindarlık kavramını değiştirmeleri gerekir. Çünkü dindar demek, ahlaklı birey demektir. Bir insana dindar deyince onun çok ahlaklı olduğunun anlaşılması gerekir. Bu yüzden çağımızın şartlarında yapabileceğimiz en doğru şey; bilimin ortaya koydukları ile bizim kadim kelimeler, felsefe ve tasavvuf geleneklerimizden faydalanarak dindarlık teriminin yeniden tanımlanması ve bunun ahlak merkezli olması gerekir. Bireysel ve şekilci dindarlık algısının yanlışlığını anlayabilme noktasında dindarlık kavramını geçirmemiz gereken süzgeç, değer üretimi süzgecidir. İslam'ın başlangıcında Hz. Peygamberin dindarlık anlayışıyla ve örnek ahlakıyla başlayan bu değer üretimi, zamanla dindarlık kavramının değişmesiyle yavaşlamış, daha sonra da durmuştur. Bugün İslam dünyası maalesef çağdaş dünyada herhangi bir sosyolojik soruna çözüm teşkil edebilecek hiçbir değer üretememektedir. Bunun sebebi dindarlığın şekilcilik ve bireysellik eksenindeki bir mekaniğe indirgenmesidir. Dolayısıyla bu mekaniklerin sadece ahlaki anlamda nitelikli değer yargıları değil, çağımızda bireyleri ve toplumları etkileyebilecek herhangi bir değer üretmediği aşikârdır.

Sonuç olarak eğer yukarıda sözünü ettiğimiz değer yargılarını yeniden üretmek istiyorsak, sorunu insanların dindar olmamasında değil, dindarlık kavramının yanlışlığında ve yozlaşmışlığında görebilmemiz gerekir. Nitekim hiç kimse, yanlışlığı kökleşmiş bir kavrama insanların adapte olmasını isteyip, sonra da onlardan doğru ve İslam ahlakına uygun değerler üretmelerini bekleyemez.

SİLİK

Tayyar Türk

Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Tahminen yıl 1964. Sıcak bir Kars günü.

Özlem, duyguların en yakıcı olanıdır. Hasan'ı ateşler içinde et ve kemiklerinin simsiyah olana kadar yanması gibi yakan bu duygu, muhtemelen özlemdi.

Hasan, biricik kızını ve eşini tam dört yüz seksen dokuz gündür göremiyordu. Askerlik oldukça zor geçmişti. Hasan kolay kolay arkadaş olamayan biriydi. Çocukluğunda yalnızdı, verem bir çocuk gibiydi. Dışlanırdı. Yanına pek yaklaşılmaz, çirkin olduğu için de çok sevilmezdi.

Ancak zamanla yalnız kalmayı tercih eder oldu. Yalnızlık onun karanlıktan köşe bucak kaçtığı bir yerdi. Yalnızlık insanı çok yoğunlaştığında içine çeken bir yapı. Başta bunalır, sonra zehrini hissettikçe yalnızlığın aslında iyi bir şey olduğunu, sizi güçlü tuttuğunu zannedersiniz. Ancak zehrin etkisi vuku bulduğunda bir okyanusun ortasına düşer, çırpınmayla başlar ve ne kadar gücünüz varsa tüketene kadar çırpındıktan sonra boğulursunuz.

Yılları çırpınmak ve boğulmakla geçmişti Hasan'ın. Bu yüzden güvenmiyordu belki kimseye. Kendisini okyanustan kurtaracağını iddia eden ellere rastlamıştı. Bunlar arkadaşı, çok çirkin birkaç kadındı. Bazen bu elleri tutmayı denedi, ancak yalnızlık daha güçlüydü, daha boğucuydu. Tuttuğu her el bir zaman sonra onu okyanusun daha derinine atmaya çalışan tekmelere dönüşmüştü. Bu yüzden güvenmiyordu belki kimseye. Yalnız ve boğularak geçen uzun yıllar sonucunda asker olmaya karar vermişti. Ya da bu biraz komik bir cümle. Onun için karar verdiler mesleğine. Bu çocuk saf salaktır dedi babası. Bari gitsin asker olsun. Hasan pek karar vermezdi hayatına. Ne giyeceğine annesi karar verirdi. Ne söyleyeceğine samimiyetine küstüğü birkaç arkadaşı, ne sevdiğine babası karar verirdi. Nereye gitmek istediğine bindiği dolmuşun şoförü karar verirdi. Hasan bazen söylemezdi nereye gideceğini. Karar vermezdi Hasan. Uygulardı. Bir şey söylemezdi Hasan. Dinlerdi. Yaşamazdı Hasan. Onu yaşarlardı.

Belki asker olma kararını doğru vermiştir babası.

Genç yaşında asker olmuştu. Şehrinden çok uzağa gitmemişti. Kars'ın soğuşunu özleyecek vakti bile olmamıştı Hasan'ın. Gerçi özlem nedir çok sonra tanışacağı bir duyguydu Hasan'ın. Özlem nedir bilmezdi Hasan. Yaşamak ve bunun türevleri olan duyguyu çok sonra, aşık olunca öğrenecekti. Öğrenmesi gereken ilk şey yalnızlığın daimi olmayacağıydı. Asker olduysa güvenmesi gerekti. Eski yaşamına benzer bir şey vardı burada. Kars gibi kokuyordu asker ocağı. Komutanları annesi gibiydi ne giyeceğine karar veriyordu. Komutanları babası gibiydi ne yapacağını, neyi seveceğini söylüyordu. Arkadaşları ise hala aynı gibiydi, Hasan yerine konuşuyorlardı. Hasan, başta yalnız kalmak için kaçsa da artık daha konuşkan biriydi. Ölüme gittiği arkadaşları ile ister istemez yalnızlığını paylaşıyordu. Ölüm, yalnızlığın en büyük dostudur. Ölüm ve yalnızlık ayrılmaz. Yalnız kaldığında en çok ölümü düşünürdü Hasan. Ne hissettiğini bilmezdi. Kaybolunca ne olacağını bilmezdi. Toprağın altına girince ne olacağını bilmezdi. Zaten bunu düşünecek yetisi de yoktu. Annesi onun yerine düşünmüştü küçükken bunları, sure ezberletmişti ona. Hasan birkaç soru sormuştu, "Allah kötü mü?" demişti Hasan, "arkadaşlarım Allah'ın onları sevdiğini söylüyor, Allah beni dövenleri

seviyorsa kötü değil mi?" demişti. Annesi ağzına vurarak onu susturmuştu. Demek ki konuşmak da doğru değildi. Annesi onun yerine Allah ile konuşacaktı. Babası askere gönderirken onun yerine bunları düşünmüştü zaten. Şehit olacaksın demişti. Hasan'ın çok düşünmesine gerek yoktu. Hasan'ın düşündüğü tek şey devreleriydi. Galiba onları seviyordu. Hasan'ın tanıdığı ilk duygu buydu. Bu duyguya oldukça yabancıydı. Bu duygunun tadını annesinden biraz alır gibi olmuştu küçükken. Sonra babası annesini gözlerinin önünde ölene kadar dövünce tadı kaçmıştı Hasan'ın. Belki de hiç tadı olmamıştır Hasan'ın.

Yıllar hızlı geçiyordu. Hasan'ın tek düşündüğü şey asker arkadaşları, gerçi artık onlara kardeşim diyordu. Hasan güven duygusunu tatmıştı. Bir gün operasyon sırasında birkaç saniye ile ölümden dönmüş, buna vesile olan Siirtli yatak arkadaşı olmuştu. Hayatı boyunca okyanusta yalnız ve batık hisseden Hasan, okyanusun dibinde ayağıyla bir taşa sağlam basabilmişti sonunda. Adını kardeşim koyduğu bu duygu ona iyi hissettiriyordu.

Yaşı ilerlemişti Hasan'ın. Annesinin onun için vermesi gereken bir karar daha vardı. Hasan evlenmeliydi, Hasan birini sevmeliydi. Ancak bunu da Hasan yapamazdı. Babası kiminle evleneceğini seçecek, annesi ise onu sevecekti. Hasan'ın bunu yapmaya hakkı yoktu.

Babası çok yakın dostu ve akrabası olan bir adamı seçmişti, Hasan daha çok bu adamla evlenecekti sanki çünkü evlenene kadar tek gördüğü kişi oydu. Annesi de sevmişti Hasan yerine, kızı sevmemişti ama annesini sevmişti. Kızın ne önemi var ki, Hasan eninde sonunda severdi çünkü. Hasan'ın başka şansı yoktu. Hasan'ın başka seçimi yoktu.

Çok sevmişti Hasan, annesi ilk defa haklı çıkmıştı. Annesinin seçtiği o gömlekleri sevmemişti, o ayakkabılardan nefret etmişti, o pantolonların bolluğu onu nefret ettiği hacılara benzetiyordu ama ilk defa annesinin bir seçimini sevmişti. Hem de çok sevmişti. Hasan'ın hayatta tek tutunduğu şey haline gelmişti eşi. Merve'si. Bu isim Hasan'ın aklından ömrü boyunca çıkmayacaktı. Hasan artık bir şey düşünüyordu. Hasan bir şey hissediyordu. Etiyle kemiğiyle hissediyordu.

Çok uzun sürmeyecekti bu. Hasan hayatının bir dönüm noktasına daha girecekti. Bir kızı oluyordu. Hasan ilk defa o zaman korku hissetti. Canını kaybetmekten korkmazdı, parasını kaybetmekten korkmazdı, zaten onun yerine babası bakardı asker maaşına. Yolunu kaybetmekten korkmazdı, zaten bildiği tek yer askeriye ve eviydi. Ancak ilk defa bir şeyi kaybetme korkusu ile sarılmıştı. Hayatının en yoğun ve en zor gecesi kızını kollarına beklediği gecesiydi. Sağ salim gelmişti kızı. Elif'i gelmişti. Hasan bir duyguyla daha

tanışmıştı. Babalık. Hasan hayatında ilk defa bir role bürünmüştü. İlk defa bir yeri vardı bu dünyada. Onu boğulduğu okyanustan yukarı çıkarıyordu her şey.

Çok uzun bir göreve çağrıldı Hasan. 2 yıl boyunca ailesini göremeyecekti. Kızının fotoğraflarını aldı. Eşinin fotoğraflarını aldı. Hasan, tek düşündüğü ve tek sevdiği şeylere olması gerekenden daha fazla değer veriyordu. Her gece onların fotoğrafına bakıyor, her sabah onlar ile uyanıyordu.

Soğuk bir gecede bir sesle uyandı. Cam sesleri, mermi sesleri duyuyordu sadece. Başını kaldırdı. Yatağının yanında yerde yatan birkaç kişi gördü. Çok korktu Hasan. Çocuğunun doğum anında yaşadığı korkunun tadını çok yoğun hissetti ağzında. Ve sadece kitlenip yatağında kaldı. Gözlerini ve başını biraz oynatıyordu. Silahını almış yatağından kalkan her arkadaşı (Hasan onlara kardeşim demeyi tercih ederdi) saniyesinde paramparça bedenleri ile yere savruluyordu. Kaç saat oldu hatırlamıyordu Hasan. Ancak hayatında geçirmediği kadar uzun zaman sonra yatağından kalktı. Gün doğmuştu. Kendi koğuşunda kardeşim dediği 16 tane adamdan kimisi paramparça olmuş, kimisinin kolu bacağı kemiğinden ayrılma aşamasına gelmiş şekilde yatıyordu.

Gözü Siirtli 'ye çarptı. Yüzü paramparça olmuş mutlaka birkaç mermi isabet etmişti. Elini tuttu Siirtlinin. "Yaşıyor musun?" diye sordu Hasan. Sonra sorduğu sorunun absürtlüğünü anlayarak utandı. Ayağa kalktı ve bağırabildiği kadar bağırdı. Takriben askerlerin gelmesi ne kadar sürdü bilmiyorum ama saatler geçtiğini tahmin edebiliyorum. Saatlerce bağırdı Hasan. En yakın karakoldan gelen askerler, sayısız paramparça asker bedenini ve koğuşun ortasında bağırmaktan sesi çatlamış Hasan'ı buldular.

O gün o koğuştan sadece kızının ve eşinin fotoğraflarını almıştı Hasan. Artık onu hayatta tutan yegâne şeylerin fotoğrafları. Askerler onu Kars'a, evine getirene kadar tek yaptığı şey kızının ve eşinin fotoğraflarını öpmek oldu. Önce öpüyor, sonra fotoğrafa sarılıyordu. Bunu tekrar ve tekrar yaptı.

Onu evine götüren askerler sohbet etmeye çalıştı saatlerce. Ama Hasan konuşmazdı. Hasan'ı bilmiyorlardı. Hasan, sadece eşiyile kızıyla ve kardeşleri ile konuşurdu. Kardeşleri şu an yoktu. Hasan nereye gittiklerini düşünmüyordu. Annesi ve babası onun yerine düşünmüştü. Şehit olup cennete gitmişti onlar. Ama korkaklık yapıp yatağından bile çıkamayan Hasan nereye gidecekti? Hasan bunu düşünmemek için fotoğrafları daha hızlı öpmeye başladı. Daha sıkı sarıldı onlara.

İşte şimdi onları görecekti. Kapıyı çaldı. Kızı açtı. Hasan dizlerinin üzerine çöktü. Elif yeter baba yeter canım acıyor diye ağlayana kadar sıkı ve çok sarıldı. Kızı biraz korkmuştu babasından. Çok uzun zamandır görmemiş. Sanki yabancı bir adamla sarılmış gibiydi.

Merve çay demlemiş, habersiz gelen bu misafiri görmenin şaşkınlığı ve sarhoşluğu ile elindeki çayı dökmüştü. Hasan'ın içinde onu yakan bu duygu biraz olsun rahatlamıştı.

Ama Hasan'ın içinde tanımadığı bir duygu onu yiyip bitirmeye başlamıştı. Bir anda eşinin özlem dolu ellerini bıraktı. Divanın altında babasından kalan silahını aldı. Şaşkınlıkla ona bakan eşinin, biricik Merve'sinin yüzüne doğrulttu ve ateş etti.

Büyük ama silah sesi yüzünden anlaşılmayan bir küçük kız çığlığı koptu anne feryatları altında. Hasan'ın içinde duygu durmamıştı. Silahı Elife çevirdi. Ateş etti. Elif'in minicik bedeni paramparça olmuştu. Ancak Hasan durmadı, Hasan kendi kendine karar veriyordu. Silahı Elif'in yüzüne doğrulttu ve tekrar ateş etti. Silahını kenara koydu. Bir eliyle Elif'in, diğer eliyle Merve'nin elini tuttu. Saçmaların yüzünden Elif'in elinin yarısı yoktu. Ellerini sımsıkı tuttu. Siirtli'ye sorduğu gibi, "Yaşıyor musunuz?" diye sordu. Hasan bu sefer bağırıyordu. Hasan'ın biraz yalnızlığa ihtiyacı vardı. Biraz susmaya ihtiyacı vardı. Hasan'ın biraz yaşamaya ihtiyacı vardı. Hasan hiç yaşamadı. Hasan hep ölüydü. Hasan öldürdü. Hasan bir katil. Hasan bir çocuktü. Hasan bir kurbandı. Hasan bir caniydi. Hasan bir korkaktı. Hasan, silahı eline aldı ve susmayan başına ateş etti. Hasan öldü. Hasan zaten ölüydü.

DURGUN ZAMANLAR

Yusuf Dalkılıç

KÜ İlahiyat Fakültesi

Nuri Pakdil'e (1997)

Küçüklüğümde hep **değişik** masallar anlatırdı annem

Ve hala biliyorum o masalları

‘‘dilce susup bendence konuşulan bir çağda’’

İkinci sonrası zamanlarda yaşamak

ya da cumartesi yasaklarına aldırmayıp

Tanrı'nın lanetini kazanmak

Sonra da ‘‘Es-fel'i safilin’’den olmak

Havada ne güneşin ne de bulutun var olduğu bir günde

çakıl taşlarına yaslanıp öylece kalakalmak

ve (Hz) Yusuf'u kuyuda unutup

şehri bulanık ve hırçın akan nehre teslim etmek

ve vurgun yemiş marallar gibi

durgun **zamanlarda** yaşamak

sonra çıkıvermek

nesiller sonrasına

tarihinin en karanlık dönemlerinden sıyrılarak

ACI BİR TEBESSÜM

Bünyamin Özer

KÜ Sınıf Öğretmenliği

Fabrikadan kovulmuş alt sınıf mensubu beş kişi, namaz kılan iki yaşlı Abhazya kökenli vatandaş, bir köşede sigara dönenen tahminen 16-17 yaşlarında liseliler, birbirine küfreden kırklı yaşlardaki saçlı sakalı düzgün adamlar, elinde Bernard Lewis ve Farhad Daftary'nin iki kitabı bulunan tahminen Orta Asyalı güzel olabilecek kadar makyaj yapmış bir kadın ve ben yani az önce deli damgası yemiş marjinal kılıklı, post modern kelimesinden başka bir şey bilmeyen ben, hepimizin ortak noktası yaşadığımız için bizde oluşmuş acı tebessüm; fabrikadan kovulmuş alt sınıf mensubu beş kişi 1999 Depreminden dolayı bu şiirin Karadeniz ilinde sırf parasızlıktan dolayı zam istedikleri için kovulmuştu, hepsinin ortalama iki çocuğu varken, birisinin eşi iki sene önce lösemiden ölmüştü ve şimdi işsizlerdi, namaz kılan iki yaşlı Abhazya kökenli vatandaş Stalin döneminde doğdukları topraklardan kovulmuşlardı, Abhazya kökenli oldukları iddia edilse de ben onları peygamber soyundan gelmiş kadar seviyorum, bir köşede sigara dönenen tahminen 16-17 yaşlarında liseliler, birinin babası geçen sene selde odun toplarken sele kapılmıştı, neydi ismi evet hatırladım Musa amcaydı ismi, sert bir adamdı çok konuşkandı ve hep Fenerbahçeli Nezihe'yi ne kadar sevdiğini söylerdi, Allah rahmet eylesin. Diğerinin babası ise Gürcistan'da kumar oynarken vurulmuş bir zibidiydi, otuzundan sonra piyango kazanınca sapıtmıştı. Muhsin amca, aramızda kalsın bayağı çapkındı, sarı uzun saçları, masmavi gözleri ve 1.90'lık boyu ile muntazam yaratılışıydı. Birbirine küfreden kırklı yaşlardaki saçlı sakalı düzgün adamlar bunlar ise bunalımlar içinde yaşayan çocuklukta anaları amcalarına kaçmış, gayrimeşru muamelesi göre göre aidiyet duygusunu unutmuş ikiz kardeşlerdi, üçüz doğmuşlardı, ama bir tanesi yani Mustafa merdivenden düşmüş, nineleri bir gayrimeşru öldü diye sevinmişti. Sevim teyze çok küfür yediği için sanırım çok küfür ederdi ve Mahsun ile Mehmet Ali bundan dolayı hep küfür ederek anlaşılırdı.

Elinde Bernard Lewis ve Farhad Daftary'nin iki kitabı bulunan tahminen orta Asya'lı güzel olabilecek kadar makyaj yapmış bir kadın sanırım o kadar güzeldi ki metresi olduğu eski öğretmen Melih Bey ondan vazgeçemedi, ancak hep döverdi güzelim Aybüke'yi, ne yapsın o da ana babası, kalp yetmezliğinden bir hafta arayla ölmüştü, mecburen onun yanındaydı kısacası, ben yani az önce deli damgası yemiş marjinal kılıklı, post modern kelimesinden başka bir şey bilmeyen ben, benim kim olduğumu bilmek bayağı zor, dün kendi kendime kim olduğumu sorgularken kendim olmadığım için kendim değilim diye birkaç kelime kullandım. Dün bana vurulmuş iğnelere dolayı Bakırköy'den bunları görüyorum, sanırım bunların hiçbiri yok ama yine de bunların hepsi var, çünkü hepsinde acı tebessümü görebiliyorum.

Eğer siz de isterseniz siz de görebilirsiniz...

HOBİ OLARAK BAŞLADI ŞİMDİ TALEPLERE YETİŞEMİYOR

Nasrettin Aygün

KÜ İlahiyat Fakültesi

Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisi Nasrettin Aygün süs kabağı serüverini şöyle anlatıyor: "Kardeşim teknoloji tasarım dersi öğretmeninin verdiği ödev için benden yardım istedi. Ben de pratik olur düşüncesiyle süs kabağını önerdim. Ona yardım edeyim derken tutkum ve kazanç kapım haline geldi."

“İlk zamanlarda biraz zorluklar yaşadım. İşin püf noktasını kavradıkça ve gerekli malzemeleri tedarik ettikçe daha güzel ederler ortaya çıkmaya başladı.”

“Zamanla taleplere yetişemez oldum. İşin sırrı emek ve sevgi, gerisi kendiliğinden geliyor.”

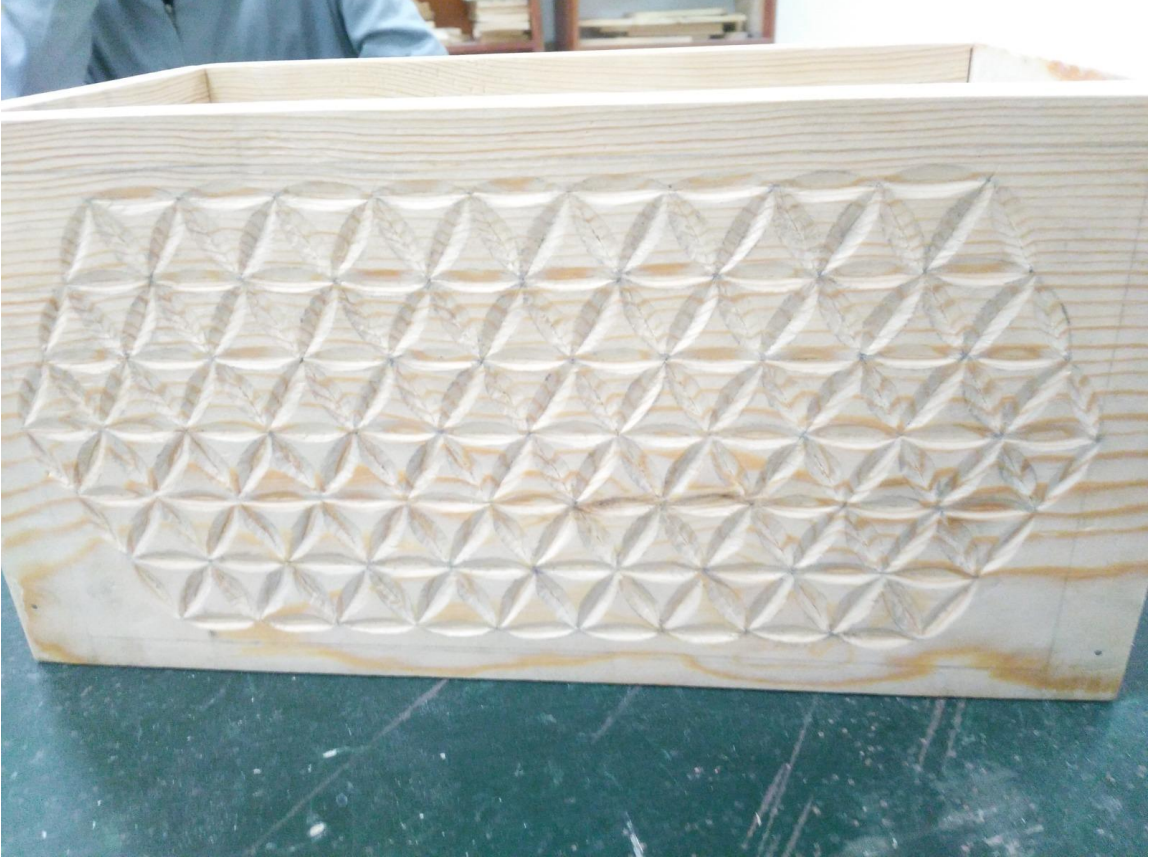
AMATÖRLÜKTEN PROFESYONELLİĞE: AHŞAP YAPIMI

Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan Muhittin Tekin, KYK yurtlarında açılan ahşap kursuna katıldığını hem boş zamanlarını değerlendirdiğini hem de bir meslek edindiğini söylüyor.

Kurs bitirme sertifikasını aldıktan sonra Kastamonu'da bir ahşap dükkânında çalışmaya başlamış. Okul, dükkân ve yurt üçgeninde güzel ve yoğun zamanlar geçirdiğini

söyleyen Muhittin Tekin; “Hem bizzat çalışarak işini daha iyi öğrendiğini hem de üniversite okurken kendi harçlığının yanında ailesine de maddi katkılar sağladığını söylüyor.”

Üniversiteden geçen yıl mezun olan Muhittin Tekin şimdilerde ise KPSS’ye hazırlanmanın yanında aynı zamanda memleketi Adıyaman’da küçük çaplı bir ahşap atölyesi açıp dükkanını işletiyor.

MUHİTTİN TEKİN'İN ÇALIŞMALARINDAN BAZI ÖRNEKLER:

HISTORY

TARİHTEKİ İLK TÜRK CUMHURİYET OLAN BATI TRAKYA CUMHURİYETİ'NDEN HABERİMİZ VAR MI?

İskan Abdullah

Yunanistan/Gümülcine

KÜ İlahiyat Fakültesi(Mezun)

Tarihte kurulan ilk Türk Cumhuriyeti olan Garbi Trakya Hükümeti – Batı Trakya Türk Cumhuriyeti

TARİHİ

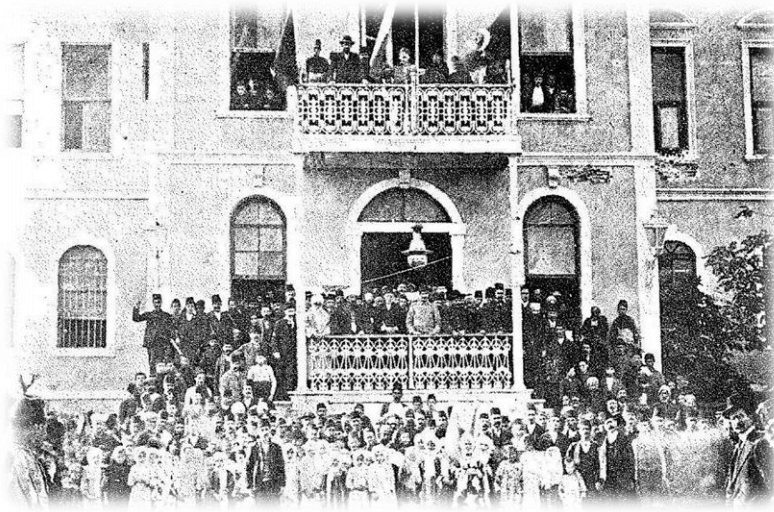
Batı Trakya 1363 yılında sultan 1. Murad'ın emri ile gazi Evrenos paşa tarafından fethediliyor. Batı Trakya 1363 yılından 1913 yılına kadar aralıksız tam 550 sene Türk hâkimiyetinde kalmış, üzerinde taşıdığı sayısız tarihi eseri ile altında sakladığı binlerce şehidi ile gerçek vatan olmaya en layık topraklardan biridir. Batı Trakya'ya 1363 yılından önce Anadolu'dan bazı Türk boylarının gelip yerleştiği bilinmektedir. Fetihden sonra balkanlara bir Türk akını başlamıştır. Anadolu'nun Konya aydın Balıkesir illerinden binlerce Türk ailesi buraya yerleştiriliyor. Batı Trakya'nın fetihden sonraki nüfus durumu hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Fakat çevredeki eski Müslüman ve Hristiyan kabirlerine göre bir hüküm vermek gerekirse, Türklerin ilk yıllarda da çoğunluğu ellerinde tuttuğu rahatlıkla söylenebilir. Osmanlı yönetimine geçişinden itibaren Batı Trakya, Osmanlı idari teşkilatında Rumeli eyaleti içerisinde yer almıştır. Balkan harbi sonunda Batı Trakya, Bükreş antlaşmasıyla 10 Ağustos 1913'te Bulgaristan'a bırakılmıştır. Türkler üzerindeki Bulgar baskısı da günden güne artmıştır.

BATI TRAKYA TÜRK CUMHURİYETİ

2.balkan savaşı esnasında Bulgaristan'ın zor durumundan yararlanmak isteyen Osmanlı devleti 1.balkan savaşında kaybettiği toprakları geri almak istemektedir. Trakya'nın işgal

altında olması, hele de Serhad şehri Edirne'nin Bulgarların elinde bulunması, burayı düşman elinde bırakmamak gerekçesiyle kanlı bir darbe ile iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakkicileri, özellikle Enver paşayı pek rahatsız etmiştir. Ayrıca Batı Trakya ve Rodoplar bölgesinden, Müslümanların katliamına dair, çok acı haberler gelmektedir. Bunun için Enver Paşa Eşref Kuşçubaşı'yı görevlendirerek, güya Osmanlı hükümetinden habersiz, Edirne'yi kurtarmasını ister.

BATI TRAKYA TÜRK CUMHURİYETİ GÜMÜLCİNE HÜKÜMET BİNASI ÖNÜNDE BAYRAĞIMIZ GÖKLERE ÇEKİLİRKEN

Eşref Kuşçubaşı ve arkadaşlarının harekâtı başarı ile sonuçlanır ve 21 Temmuz 1913 tarihinde Edirne kurtulur. Bulgarlar paniğe kapılıp kaçmaya başlarlar.116 kişilik Kuşçubaşı Müfrezesi, Bulgarları Ortaköy yönüne doğru takip ederler... Sırasıyla; Koşukavak, Kırcaali

ve Mestanlı kurtarılır, bölge Bulgar çetelerinden temizlenir. Bu arada İstanbul Hükümeti, uluslararası anlaşmalar çiğnendiğinden rahatsızdır, hareketin durdurulması için Kuşçubaşı'na baskı yapar.Kuşçubaşı ve arkadaşları kendilerinin asker olmadıklarını, başıbozuk çeteler olduklarını, dolayısıyla disipline uymayacaklarını İstanbul'a ve Avrupa'ya bildirirler ve güneye yönelerek Batı Trakya topraklarına girerler.31 Ağustos 1913'te Gümülcine, 1 Eylül 1913'te de İskeçe'yi

Bulgarlardan kurtarırlar. İstanbul hükümeti bu harekâta karşı olduğuna göre, Mestanlı'dan Gümülcine'ye kadar bütün bu yerler kim adına idare edilecek, hangi devlete bağlanacaklar? İşte çare Yeni bir devlet kurmaktır...

Adına önce ' **Geçici Batı Trakya**

Hükümeti', daha sonra da ' **Bağımsız Batı Trakya Hükümeti**' denmiştir.

BATI TRAKYA TÜRK CUMHURİYETİNİN YÖNETİCİLERİ

1. Müderris Salih Efendi
Cumhurbaşkanlığına getirilmiştir.
2. Süleyman Askeri Bey Genel Kurmay
Başkanlığına getirilmiştir.
3. Eşref Kuşçubaşı ve Kuşçubaşı'nın
kardeşi Sami Bey gibi hükümette yer
alan önemli isimlerdir.

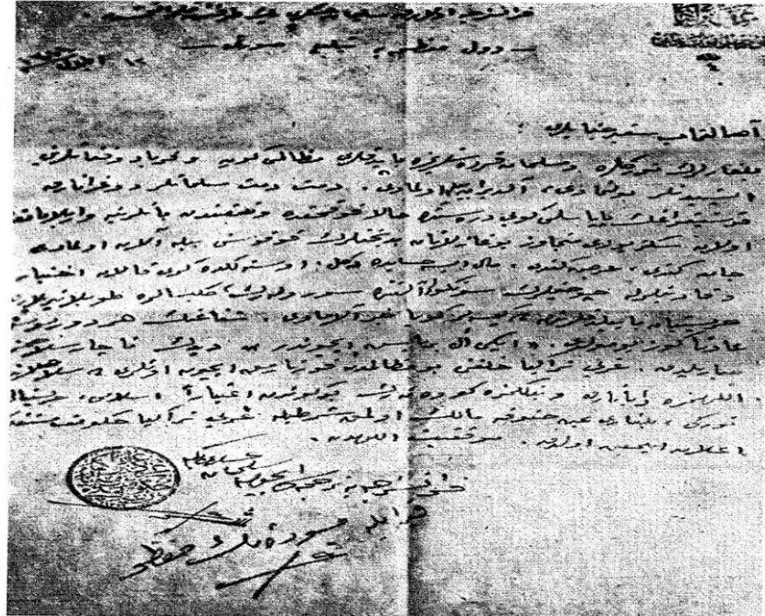
Batı Trakya Türk Cumhuriyeti
Devlet Mühürü

4. Devlet kısa zamanda teşkilatlanır. Askeriyesiyle, maliyesiyle, bayrağıyla, puluyla,
kanunuyla çalışmaya başlar.
5. Yeni devlet bir yandan teşkilatlanırken bir yandan da, silahlı birlikler harekâta devam
ederler.

Askeri başarılar karşısında Yunan işgali altında bulunan Dedeoğaç yeni devlete bırakılır. Rodoplar bölgesinde, Bulgar baskısıyla din değiştiren on binlerce Türk, Yeni Hükümet sayesinde, tekrar İslam'a döner ve halk rahatlamış olur.

BATI TRAKYA TÜRK CUMHURİYETİNİN YIKILIŞI

'İlk Türk Cumhuriyeti'
diye tarihe geçen
Müstakil Batı Trakya
Devleti, ne yazık ki
uzun ömürlü olmadı.
İttihat ve terakki
fırkasının iki ağır
karakterleri, Talat ve
Cemal paşalar, Osmanlı
devletinin toprakları
üzerinde kurulmakta
olan yeni batı Trakya
Türk devletini garip
bulmakta hatta ilerisi

Garbi Trakya'nın İstiklalini İlan Ettiğini Yabancı Devletlere
Bildiren Muhtıra

için bunu tehlikeli görmekteydiler. Osmanlı hükümeti Batı Trakya Türk Cumhuriyeti'ni

kendine rakip olarak görmektedir. Zamanın büyük devletleri 'de Osmanlı'ya türlü baskılar yapıp tehdit etmektedirler. Baskılar sonucu 29 Eylül 1913 tarihinde İstanbul'da imzalanan Osmanlı- Bulgar Antlaşmasına göre 25 Ekim 1913 tarihinde, Dimetoka ve Karaağaç bölgesi haricindeki Batı Trakya toprakları yeniden Bulgaristan' a verilecekti. Batılı devletlerin tavsiyeleri doğrultusunda Bulgaristan, delegelerini İstanbul'a göndermiş ve sınır tespit çalışmalarına başlanılmıştır. Ayrıca Osmanlı Hükümeti, Batı Trakya'nın hiçbir direnişle karşılaşmaksızın Bulgar birlikleri tarafından işgal edilmesine fiilen yardım edeceğini vaat etmişti. Buna karşılık da Bulgarlar, Batı Trakya Müslümanlarını pek çok haktan yararlandırmayı taahhüt etmiş ve hiçbir zulüm ile takibatta bulunmayacakları ve derhal genel af ilan edeceklerini vaat etmişlerdi. Batı Trakyalılar ilk önce itiraz ettilerse de, o günün şartları gereği, kendini feshetme mecburiyetinde kaldı. 30 Ekim 1913'de teslimiyet Cemal paşa tarafından sorunsuz bir şekilde gerçekleşmiştir. Batı Trakya Türk Cumhuriyeti; başı mutlu ve şanlı, sonu ise hazin ve kahırlı bir olay olarak Türk tarihinde yerini almıştır.

LOZAN ANLAŞMASI-AZINLIKLARIN KORUNMASINA DAİR PROTOKOLU

Batı Trakya Türk azınlığı 1923 Lozan Barış Antlaşmasıyla, kendi iç bünyesinin imarında serbest bırakılmıştır. Bu antlaşma ile kendi maddi ve manevi imkânlarını seferber etme, okul, cami, hastane, yaptırma velhasıl gerekli gördüğü her şeye, içinde yaşadığı devletin kanunları kapsamında başvurarak onu gerçekleştirme hakkına sahiptir.

MADDE 36

Yunanistan, 37. Maddeden, 43. Maddeye kadar olan maddelerin kapsadığı hükümlerin temel yasalar olarak tanınmasını ve hiçbir kanunun, hiçbir yönetmeliğin ve hiçbir işlemin bu hükümlere aykırı ya da bunlarla çelişir olmamasını ve söz konusu hükümlerden üstün sayılmamasını yükümlenir.

MADDE 37

Yunan Hükümeti, Yunanistan'da oturan herkesin, doğum, bir ulusal topluluktan olma, din, dil ya da soy ayrımı yapmaksızın hayatlarını ve özgürlüklerini korumayı, tüm ve eksiksiz sağlamayı yükümlenir. Yunanistan'da oturan herkes, her inancın, dinin ya da mezhebin, kamu düzeni ve ahlak kurallarıyla çatışmayan gereklerini ister açıkça, isterse özel olarak serbestçe yerine getirme hakkına sahip olacaktır.

Hristiyan olmayan azınlıklar, bütün Yunan uyruklarına uygulanan ve Yunan hükümetince ulusal savunma amaçlarıyla ya da kamu düzeninin korunması için ülkelerin tümü ya da bir

parçası üzerinde alınabilecek tedbirler saklı kalmak şartıyla, dolaşım ve göç etme özgürlüklerinden tam olarak yararlanacaktır.

MADDE 38

Hristiyan olmayan azınlıklara mensup Yunan uyrukları, Hristiyanların yararlandıkları aynı yurttaşlık haklarıyla siyasal haklardan yararlanacaklardır. Yunanistan'da oturan herkes din ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşit sayılacaktır. Din, inanç ya da mezhep ayrılığı hiçbir Yunan uyruğunun yurttaşlık haklarıyla siyasal haklardan yararlanma, özellikle kamu hizmet ve görevlerine kabul edilme, yükseltilme, onurlanma ya da çeşitli mesleklerde ve iş kollarında çalışma bakımından bir engel sayılmayacaktır. Herhangi bir Yunan uyruğunun gerek özel, gerekse ticari ilişkilerinde din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır. Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Yunanlılardan başka bir dil konuşan Yunan uyruklarına mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır.

MADDE 39

Hristiyan olmayan azınlıklara mensup Yunan uyrukları, hem hukuk bakımından, hem de uygulamada öteki Yunan uyruklarıyla aynı işlemlerden ve aynı garantilerden yararlanacaklardır. Özellikle giderlerini kendileri ödemek üzere her türlü hayır kurumlarıyla, dinsel ve sosyal kurumlar, her türlü okullar ve buna benzer öğretim kurumları kurmak, yönetmek ve denetlemek ve buralarda kendi dillerini serbestçe kullanmak ve dinlerinin gereklerini serbestçe yapmak konularında eşit hakka sahip olacaklardır.

MADDE 40

Genel (kamusal) eğitim konusunda Yunan hükümeti, Hristiyan olmayan uyrukların önemli bir oranda oturmakta oldukları il ve ilçelerde, bu Yunan uyruklarının çocuklarına ilkokullarda ana dilde eğitimde bulunulmasını sağlamak bakımından uygun düşen kolaylıkları gösterecektir.

Hristiyan olmayan azınlıklara mensup Yunan uyruklarının önemli bir oranda buldukları il ve ilçelerde, söz konusu azınlıklar, devlet bütçesi, belediye bütçesiyle ve öteki bütçelerce eğitim, din ya da hayır işlerine genel gelirlere sağlanabilecek paralardan yararlanmaya ve pay ayrılmasına hak gözetirliğe uygun ölçüde katılacaklardır. Bu paralar ilgili kurum ve tesislerin yetkili temsilcilerine teslim edilecektir.

Bu hüküm, Yunan hükümetinin söz konusu okullarda Yunan dilinin öğrenimini zorunlu kılmasına engel olmayacaktır.

MADDE 41

Yunan hükümeti, Hristiyan olmayan azınlıkların aile durumlarıyla kişisel durumları konusunda, bu sorunların söz konusu azınlıkların gelenek ve görenekleri uyarınca çözümlenmesine elverecek bütün tedbirleri almayı kabul eder. Bu tedbirler Yunan hükümetiyle ilgili azınlıklardan her birinin eşit sayıda temsilcilerinden kurulu özel komisyonlarca düzenlenecektir. Anlaşmazlık çıkarsa, Yunan hükümetiyle Milletler Cemiyeti Meclisi, Avrupalı hukukçular arasından birlikte seçilecek bir üst hakem atayacaklardır. Yunan hükümeti, söz konusu azınlıklara ait camilere, mezarlıklara ve öteki dini kurumlarına tam bir koruma sağlamayı yükümlenir. Bu azınlıkların Yunanistan'daki vakıflarına, din ve hayır işleri kurumlarına her türlü kolaylıklar ve izinler sağlanacak ve Yunan hükümeti yeniden din ve hayır kurumları kurulması için bu nitelikteki özel kurumlara sağlanmış gerekli kolaylıklardan hiçbirini esirgemeyecektir.

MADDE 42

Hristiyan olmayan azınlıklara mensup Yunan uyrukları, inançlarına ya da dinlerinin gereklerine aykırı herhangi bir davranışta bulunmaya zorlanamayacakları gibi, hafta tatili günlerinde mahkemelerde hazır bulunmamaları ya da kanun öngördüğü herhangi bir işlemi yerine getirmemeleri yüzünden haklarını kaybetmeyeceklerdir. Bununla birlikte bu hüküm, söz konusu Yunan uyruklarını, kamu düzeninin korunması için öteki Yunan uyruklarına yükletilen yükümler dışında tutar anlamına gelmeyecektir.

MADDE 43

Yunanistan, bu kesimin bundan önceki maddelerdeki hükümlerin, Yunanistan'ın Hristiyan olmayan azınlıklarıyla ilgili olduğu ölçüde uluslararası niteliklerde yükümlülükler meydana getirmelerini ve Milletler Cemiyetinin güvencesi altında konulmalarını kabul eder. Bu hükümler, Milletler Cemiyeti Meclisinin çoğunluğunca uygun bulunmadıkça değiştirilemeyecektir. İngiliz İmparatorluğu, Fransa, İtalya ve Japonya hükümetleri, Milletler Cemiyetinin çoğunluğunca razı olunacak herhangi bir değişikliği reddetmemeyi işbu antlaşma uyarınca kabul ederler. Yunanistan, Milletler Cemiyeti Meclisi üyelerinden her birinin, bu yükümlülüklerden herhangi birisine aykırı davranışı ya da böyle bir davranışta bulunma

tehlikesini Meclise sunmağa yetkili olacağını ve Meclisin duruma göre uygun ve etkili sayacağı yolda davranabileceğini ve gerekli göreceği yönergeleri verebileceğini kabul eder.

Yunanistan bundan başka, bu maddelere ilişkin olarak, hukuk bakımından ya da uygulamada Yunan hükümetiyle imzacı öteki devletlerden herhangi biri ya da Milletler Cemiyeti Meclisine üye herhangi bir başka devlet arasında görüş ayrılığı çıkarsa, bu anlaşmazlığın Milletler Cemiyeti Misakının 14.maddesi uyarınca uluslararası nitelikte sayılmasını kabul eder. Yunan hükümeti, böyle bir anlaşmazlığın, öteki taraf isterse, Milletlerarası Daim Adalet Divanına götürülmesini kabul eder. Divanın kararı kesin ve Milletler Cemiyeti Misakının 13. maddesi kesin ve Milletler Cemiyeti Misakının 13. maddesi uyarınca verilmiş bir karar güç ve değerinde olacaktır.

MADDE 44

Yukarıda belirtilen hükümlerle, Yunanistan'ın Hristiyan olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar Türkiye'de de kendi ülkesinde bulunan Hristiyan azınlığa tanınmıştır.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASINI İMZALAYAN DEVLETLER

- Amerika Birleşik Devletleri (ABD)
- Britanya İmparatorluğu (İngiltere)
- Fransa
- Yunanistan
- İtalya
- Japonya
- Romanya
- Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı (Yugoslavya)
- Türkiye

TÜRKİYE-YUNANİSTAN NÜFUS MÜBADELESİ

Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi,1923 yılında Lozan Barış Antlaşması'na ek olarak yapılan sözleşme uyarınca Türkiye ve Yunanistan Krallığı'nın kendi ülkelerinin yurttaşlarını din esasına üzerine zorunlu göçe tabi tutulmasına verilen addır. Mübadele ile 1 milyon 250 bin civarında Ortodoks Hristiyan Rum Anadolu'dan Yunanistan'a, 400 bin civarında Müslüman Türk de Yunanistan'dan Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye – Yunanistan nüfus mübadelesi kapsamında Türkiye de sadece İstanbul kentinde oturan Rumlar, Yunanistan da

ise sadece Batı Trakya Türkleri mübadeleden muaf tutulmuşlardır. Rumların sebep olduğu ve Kurtuluş Savaşı yıllarında Yaşanan ibret verici olaylara bağlı olarak toplumlar Arasında oluşan zıtlık, bozulan güven ortamı ve Türk Devleti'nin Misak-ı Milli sınırları içerisinde homojen bir Nüfus yapısına sahip olma isteği mübadeleyi zorunlu hale getirmiştir. Zaten Lozan Konferansına gönderilen Türk Heyeti ne Bakanlar Kurulu tarafından verilen 14 maddelik talimatnamenin 9. Maddesinde azınlıklar konusundaki esas, mübadele olarak belirlenmişti. Drama, Girit, Midilli, Kavala, Selanik, Vodina ve Yanya'dan Türkiye'ye gelen nüfus Doğu Trakya ve Batı Anadolu'da Rum azınlığın ayrılışı ile boşalan yerlere yerleştirilmişlerdir. Mübadillerin yoğun olarak yerleştirildikleri şehirler Adana, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli, Manisa, Mersin, Samsun ve Tekirdağ idi. Değişimin çok büyük bir bölümü 1923-1924 yıllarında gerçekleşmiş, ancak geriye kalan az sayıda olayda 1930 yılında tamamlandı İnönü-Venizelos sözleşmesine dek zorunlu göç uygulamasına devam edilmiştir. Zorunlu göç gerek Türk, gerek Yunan ekonomisinde yaklaşık 20 yıl süren ağır bir krize yol açmıştır.

BATI TRAKYA'DA İSLAM

İskeçe, Evros ve Rodop bölgeleri olmak üzere Batı Trakya'da 150.000 civarında Müslüman Türk yaşamaktadır. Batı Trakya Türklerinin, din ve vicdan özgürlüğü anlamında ciddi sorunları bulunmaktadır. Batı Trakya'da Gümülcine, İskeçe ve Dimetoka da olmak üzere 3 müftülük kurumu bulunmaktadır. Müftülük kurumları Batı Trakya'da Müslümanlar açısından büyük bir sorun teşkil etmektedir. Batı Trakya halkı 1985 yılına kadar 1913 Atina antlaşması ve 1920 tarihli 2345 sayılı kanun gereği kendi müftülerini hür iradeleriyle seçebilmekteydiler. Kanuna göre müftüler, kendi görev çevrelerindeki Müslümanlar tarafından seçileceklerdir. Müftüler geniş idari- hukuki yetkilerle donatılmışlardır. 1985 yılında Gümülcine müftüsü Hafız Hüseyin Mustafa Efendi'nin vefatıyla müftülük makamı boş kaldı. Yunan makamları bu vefatı kendilerince fırsat bilip, alalacele Rüştü Ethem adlı şahsı müftü vekili olarak tayin ediyor. Batı Trakya Türk azınlığı bu tayini kabul etmeyip, bu karara karşı çıkıyor. Bu yaşananlar üzerine Yunan devleti, istifa eden Rüştü Ethem'in yerine müftülük koltuğuna Cemali Meço adlı şahsı getiriyor ve demokrasi kurallarını çiğnemiş oluyor. Gümülcine'deki müftülük makamı bu denli karışmışken, Batı Trakya Türkleri demokratik yoldan müftü seçme hakkını elde edemeyince, müftüsünü kendisi seçmeye karar verdi. Seçim hazırlıkları devam ettiği esnada, Yunan hükümeti alalacele 24 Aralık 1990 tarihli kanun hükmünde kararname çıkardı. Bu kararname ile müftülerin tayinleri Yunan valilerin yetkisine bırakıldı. Bu kararname ile 2345/1920 sayılı kanun yürürlükten kaldırıldı. Bu kanun Yunan devletinin

Lozan Antlaşmasına sadık kalmadığının apaçık delilidir. Gümülcine'deki müftülük sorunlarının benzerleri İskeçe müftülüğünde de cereyan etmiştir. 1990 yılında İskeçe seçilmiş müftüsü Mustafa Hilmi'nin vefatının ardından yerine halkın tercihi üzerine Mehmet Emin Aga getiriliyor. Halkımızın seçtiği müftü Mehmet Emin Aga'nın göreve gelmesinin ardından, Yunan devleti 1913 Atina Antlaşmasını göz ardı etmek suretiyle, 1990'da keyfi olarak çıkardığı kanun hükmündeki kararnameyi uygulayarak, halkın benimsediği müftüyü yok saymış, yerine Mehmet Emin Şinikoğlu adlı şahsı tayin etmiştir. İskeçe seçilmiş müftümüz Mehmet Emin Aga makam gaspı suçlamasıyla 1994 tarihinde yargılanarak 23 ay hapis cezasına çarptırıldı. Mehmet Emin Şinikoğlu hâlihazırda, devletin tayin etmiş olduğu müftülük görevini sürdürmektedir. Sonuç itibariyle hem Gümülcine hem de İskeçe'de Müslüman Türk halkı, bazı hukuki işlerini halletmenin dışında devletin atadığı müftüleri saymamaktadırlar. Batı Trakya Türklerinin Azınlık sürecinde Dimetoka'da da müftülük makamı olagelmıştır. Ancak bölge Türklerinin, Türkiye'ye göç etmesiyle Müslüman Türk nüfusu çok azalmış, dolayısıyla buradaki müftülük makamı etkinlik bakımından cılız kalmıştır. Dimetoka müftülüğüne, hep devletin kendine sadık adamları vekâleten tayin edilmiştir. Bugün Dimetoka Müftülüğü, sanki Batı Trakya Azınlığının bir kuruluşu değilmiş gibi, tek başına kendi yolunda gitmektedir. 30 yıl Mehmet Şerif Damatoğlu Müftü naibi idi, bu yıl ise Osman Hamza naip olarak atanmıştır.

BATI TRAKYA'DAKİ CAMİLER

Bugün Müslümanların yoğun bulunduğu Batı Trakya'da yaklaşık 300 cami bulunmaktadır. İskeçe bölgesinde toplam cami sayısı 115 olup 95'i faaliyettedir. Geri kalan 20 cami ise bayramlarda ibadete açılıp kapanmaktadır. İskeçe'nin merkezinde 9 cami bulunur. Gümülcine bölgesinde toplam 165 cami ve mescit ibadete açık durumdadır. Gümülcine merkezinde mescit ve cami sayısı toplam 20 tanedir. Dedeoğlu bölgesinde yaklaşık 20 cami bulunmaktadır. Müslümanların Batı Trakya'da en az bulunduğu bölgedir. Camilerimizin tamirini, bakımını, eksiklerini, bölge halkımızla beraber giderilmeye çalışılıp, camilerimizin yıllık masraflarını da halktan ve de hayırseverlerin destekleriyle camilerimizi ayakta tutmaya çalışmaktayız. Yunanistan genelinde kapalı bulunan camilerimizin kapalı olma nedeni, Yunan Hükümeti'nin camileri yabancı veya düşman bir kültür olarak görmesinden dolayıdır.

BATI TRAKYADA VAKIFLAR VE PROBLEMLERİ

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda yenilmesinin ardından imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile Bulgaristan'ın yönetimine geçen Batı Trakya, Balkan Savaşları'nın ilkinden sonra imzalanan Bükreş Antlaşması ile tamamen Bulgaristan'ın kontrolüne girer. 1920 yılında Yunanistan, bölgeye müdahalelerde bulunur ve ilk olarak Xanthi'yi (İskeçe) ve sonrasında Komotini'yi (Gümölcine) kontrolü altına alır. 1920 Sevr Antlaşması, Müslümanlar ile ilgili sorunları İslam âdetlerine göre çözmeye imkânı verir. Bu antlaşma çerçevesinde azınlıklara ait vakıflar ve diğer kurumların hukuken tanınacağı ve Yunanistan'ın bu kurumlara kolaylık sağlaması gerektiği belirtilir.

1913 ATİNA ANTLAŞMASI

Bu antlaşma, azınlıkların can ve mal güvenliğini tamamen güvence altına almayı, cemaatlerin dini ve hayır kurumlarının tüzel kişiliklerini tanıyarak bunlara özerklik vermeyi öngörür. Kır ve kentlerde Osmanlı hukukuna göre özel ve tüzel kişilerce edinilmiş mülkiyet hakları Yunanistan tarafından tanınacaktır. 12.Maddeye göre ise her türlü vakıf güvence altına alınacak, cemaat tarafından yönetilecek ve din ve hayır kuruluşları yeterli gelirden yoksun kalacak olurlarsa kendilerine devlet tarafından yardım edilecektir. Lozan Antlaşmanının 40. Maddesi Müslümanların, masraflarını kendileri karşılamak şartı ile her türlü hayır kurumu, okul ve benzeri kurumları kurarak bunları yönetme ve denetleme hakkını teminat altına almakta, buralarda Müslümanlara kendi dillerini özgürce konuşma ve dinî törenlerini yapma imkânını vermektedir. 42. maddesine göre Yunanistan hükümeti Müslümanların hâlihazırda kurulmuş bulunan ve gelecekte kurulacak vakıflarına ve dini kuruluşlarına her türlü kolaylığı sağlama yükümlülüğünü üstlenir. 43. maddesi ise Müslümanların inançlarına aykırı davranışlarda bulunmaya zorlanmayacaklarını belirtir.

240 İMAM YASASI

Yunanistan'da 2007'de kabul edilen ancak Batı Trakya Türk azınlığının tepkisi nedeniyle yürürlüğe konulmayan "240 İmam Yasası" 2013' te yapılan düzenlemenin ardından fiilen uygulanmaya başlandı. Yunanistan parlamentosunda kabul edilen, "240 İmam Yasası" na ek olarak, "Batı Trakya'daki devlet okullarında eğitim gören azınlık mensubu ailelerin çocuklarına Kur'an ve din dersini Yunan dilinde öğretilmesini" öngören yasal düzenleme çerçevesinde, Yunanca Kur'an ve İslam dini dersleri verilmeye başlanmıştır. Batı Trakya'daki camilerde görev yapan din adamlarının, Yunanistan Eğitim ve Dinişleri Bakanlığı'nın onayı ile aralarında Hristiyan Yunan vatandaşlarının da bulunduğu 5 kişilik kurul tarafından

atanmasını ve bunlara devlet tarafından maaş verilmesini öngören yasaya ek olarak getirilen düzenleme, bu imamların Yunan devlet okullarında İslam dini dersi vermelerini de getiriyor. Azınlığın görüşleri alınmadan tek taraflı olarak hazırlanan yasa uyarınca, azınlık mensubu öğrencilere İslam dini ve Kur'an-ı Kerim dersleri Yunan dilinde verilecektir. İlk aşamada Türk azınlık mensubu 87 kişinin, "din öğretmeni" (İerodidaskalos) sıfatıyla göreve alındığı, bunlardan 9'unun İskeçe, 9'unun Gümülcine, 5'inin de Evros (Meriç) ilindeki ilk ve ortaokullara atandığı belirtiliyor.

ANADİLDE EĞİTİM SORUNLARI

Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı, 2001'den bu yana sürekli olarak, Türkçe-Yunanca eğitim veren anaokulların açılmasını talep etmektedir. 2010 yılında Danışma Kurulu'nun inisiyatifiyle Batı Trakya Türk Azınlığının seçimle işbaşına gelmiş 211 yetkilisinin imzasını taşıyan mektup, dönemin eğitim bakanına teslim edildi ve azınlık anaokulları talebi tekrarlandı. Batı Trakya Azınlığı, bu taleplerin yerine getirilmediğini görünce çözümü çocuk kulüplerini kurmakla buluyor. Günümüzde bile Türkçe – Yunanca eğitim veren anaokulu bulunmamaktadır. Yunanistan'da Anaokulu Eğitimi 2006 yılında ' zorunlu eğitim ' kapsamına alınır. 2011-2012 yıllarından sonra anaokuluna gitmeyen öğrencilerin ilkokula kayıtları yapılmamaktadır.

TEK SUÇUMUZ YUNANİSTAN'DA TÜRK OLMAKTIR!

Meye Sevk Edilirken Yenilenen Antlaşma

Cılız
Sofrada
Tepinirken kadeh
Sımsıcak kanıyla
Mitralyözün kovanı
Gün ve gece
Yeniden harmanlandı
Gazete pundunda
Sıkışan ruh
Günahlı kam
Ve davulunda parçalandı
Köyüme teşrif eder
Akbabanın
Yoluk uyuz tüyleri
Arasında bir Slav
The east village is dead
Hanidir kuş
Sesleriyle uyuyacak
Çocuklar
Marifetli bir uykudur
Bizim, kim daha çok uyuyacak
Elleriyle arşa yürüdü
Muhelif inlemeler
Semaya
Çok esirgeyen Allah'a
Açık bir mektup yazdım
Gönderdim, yanılsamalarımı
Yakınmalarım
Delice idealin eşiği
Bir ordunun
Kızılca, cızırtılı sesi
Önemlidir
Kin ile büyüyen

Kemiğin gelişimi
Esmer tenime kattığım
Katışksız Rus
Çarın gövdesinden
Korkup
Izdıraplı gece, ısırıyor
Durmadan kanımda
Serkeş tavrıyla vızıldayan
Güve
Bir gece, hiç ayıp olmadan
Kirmanımda doğan
Ödlek belleğe karşı
Acem halısına basarken
Düşlerim, uzanıyor
Enver'in hayaline
Cılız
Sofra
Berzah aleminin
En heybetli aydınlığı idi
Oysaki
Bilseydi bunları da
Küfrü bildiği kadar
Alem-i gayb'la
Alaya tutuşan küffar.

Sevginur KIRMIZIOĞLU